

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΖ | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΜΑΪΟΥ 1968 | ΑΡΙΘ. 9

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ Ο ΜΕΓΑΣ ΛΥΡΙΚΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ (634-11 Μαρτίου 638)

1. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ μας Ποίησις ἀποτελεῖ προγονικὴν κληρονομίαν ἀνεκτίμητον καὶ θησαυρὸν ἀνυπολογίστου πράγματι ἀξίας, τὸν ὁποῖον ἡ ἐκχριστιανισθεῖσα Ἑλλάς δικαιούται νὰ προβάλλῃ μετὰ καυχήσεως, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ ἀθάνατα πνευματικὰ μεγαλουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς κλασσικῆς Ἀρχαιότητος.

Τὸ αὐτὸ Ἑλληνικὸν Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐγέννησεν ἓνα Ὁρφέα καὶ ἐξέθρεψε τὸν Ὀμηρον καὶ τὸν Ἡσίοδον, τοὺς δημιουργοὺς δῆλον ὅτι τῆς Ἐπικῆς Ποιήσεως· τὸ αὐτὸ Ἑλληνικὸν Πνεῦμα, ὅπερ ἀνέδειξεν ἐπίσης τοὺς Ἐπτὰ Λυρικοὺς, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἴσταται ὁ θεῖος Πίνδαρος. Τὸ αὐτὸ Ἑλληνικὸν Πνεῦμα, ὅπερ ἐνεπνεύσθη τὰς συγκινητικωτάτας συνθέσεις τῆς Δραματικῆς Ποιήσεως καὶ πάντα γενικῶς τὰ εἶδη, τὰ ποικιλωτάτης ἀποχρώσεως τοῦ Ποιητικοῦ Λόγου· τὸ αὐτὸ Ἑλληνικὸν Πνεῦμα, ὑπὸ τὴν θείαν ἔμπνευσιν τοῦ ἐνανθρωπήσαντος θείου Κιθαρῶδοῦ καὶ Λυτρωτοῦ, ἐδημιούργησε καὶ δημιουργεῖ καὶ συνθέτει καὶ τὴν νέαν Ὁρθοσκευτικὴν ἢ Ἐκκλησιαστικὴν του Ποίησιν.

Ἡ νέα αὕτη μορφή Ποιήσεως, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ δηλαδή Ποίησις, παρὰ τὴν διάφορον τεχνικὴν τῆς συνθέσεώς της, ἐν τούτοις πλεῖστα στοιχεῖα κοινὰ πρὸς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Ποίησιν ἐμφανίζει καὶ πολλὰ ἄλλα ὑποκρύπτει, διὰ ν' ἀποδειχθῇ καὶ φανερωθῇ καὶ ἐνταῦθα ὅτι εἶς καὶ ὁ Αὐτὸς εἶναι ὁ κινῶν τὴν «Φλογέρα τοῦ Βασιλεῖα» εἰς τὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων. Οὗτος δὲ εἶναι ὁ μιμητῆς τῶν θείων ἔργων, ὁ ἄριστος καλλιτέχνης καὶ ὁ ὑπέροχος ἐνσαρκωτῆς τοῦ λόγου, ὁ Ἑλληγι! Ὁ Ἑλληγι— Ὀμηρος· ὁ Ἑλληγι— Πίνδαρος· ὁ Ἑλληγι— Ρωμανὸς ὁ Με-

λωδός, ὁ Νέος Πίνδαρος· ὁ "Ἑλλην ὑπὸ τὰ ποικίλα ὀνόματα καὶ ὑπὸ τὰς ποικίλας μεταμορφώσεις καὶ ἐμφανίσεις του! Ὁ αὐτὸς πρὸ Χριστοῦ· ὁ αὐτὸς καὶ μετὰ Χριστόν! Ὁ αὐτός, καὶ ὅταν ὑμνῇ τοὺς Ὀλυμπίους Θεοὺς του· ὁ αὐτός, καὶ ὅταν ψάλλῃ ἐν κατανούξει θρησκευτικῇ τὸν «Τρισάγιον»!

* * *

2. Τίς ἐξ ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων δὲν γεύεται τῆς οὐρανίας Μούσης καθ' ἐκάστην ἑορτὴν ἢ πανήγυριν ἐν τῷ Ναῷ; Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἠσθάνθη νυσομένην τὴν καρδίαν καὶ ἔστιν ὅτε δακρύνοντας τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐπὶ τῇ ἀκοῇ τῶν θείων ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας; Τίς ἐξ ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ὅσον καὶ ἂν ἀφέθῃ ὑπὸ τῆς βραθυμίας νὰ παραμελήσῃ τὰ ἱερά καθήκοντα τοῦ πιστοῦ ὀρθοδόξου, τὰ καθήκοντα τοῦ τακτικοῦ ἐκκλησιασμοῦ, τὰς ἀγίας τουλάχιστον ἡμέρας τῶν Παθῶν ἐρχόμενος εἰς τὸν Ναόν, δὲν θὰ ὑποστῇ τὸν ἐξ ἱεραῶς συγκινήσεως κλονισμόν, ἐπὶ τῇ ἀκοῇ καὶ μόνῃ τῶν ἐξαισιῶν λυρικῶν ὕμνων τοῦ Πάθους τοῦ Κυρίου; Δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχει Ἑλλην ὀρθόδοξος χριστιανός, ὅστις μεταβαίνει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἰδίᾳ τὰς ἀγίας ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, ἤκουσε τοὺς θαυμασίους ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔμεινεν ἀσυγκίνητος, ἀνάληγτος, ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος. Ἡ μελωδία, ὁ ἦχος, ὁ ρυθμός, ἡ τελετουργία, ἡ ὅλη δραματικὴ ἀκολουθία, δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀφήσουν τὸν οἰονδήποτε ἀσυγκίνητον. Εἴτε πολὺ ἢ ὀλιγώτερον μεμορφωμένος εἶναι· εἴτε ἀμαθὴς καὶ ἀγράμματος, εἴτε γέρον ἢ νέος, ἀξιωματοῦχος ἢ ἄσημος, πλούσιος ἢ πτωχός, ἀνὴρ ἢ θῆλυ, ἀπαξάπαντες ἐν μιᾷ ὁμολογιακῇ ἐνότητι, εἶναι φύσει ἀδύνατον νὰ μὴ αἰσθανθῶμεν τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, τὴν χάριν τῆς ἀρμονίας, τὴν χάριν τοῦ ἀκούσματος, τὴν χάριν τοῦ ὁράματος τῶν τελουμένων, τῶν ψαλλομένων, τῶν δραματουρουμένων.

Διότι, καὶ παρὰ τὴν ἀρχαΐζουσαν γλῶσσάν των, οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας μας συγκινοῦν καὶ θὰ συγκινοῦν τὰ πλήθη τῶν ὀρθοδόξων ἑσαεὶ· διδάσκουν καὶ θὰ διδάσκουν ἑσαεὶ μετὰ τὴν ἀφθαστον δογματικὴν καὶ ἠθικὴν των ἔκφρασιν, μετὰ τὴν χάριν τῆς διατυπώσεώς των, μετὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ὕφους των, μετὰ τὴν ἀπλότητα καὶ ἅμα ζωηρότητα τῶν εἰκόνων των, μάλιστα δὲ μετὰ τὴν λογοτεχνικὴν των πλοκὴν καὶ δύναμιν, μετὰ τὴν ἀξιοθαύμαστον ἐντυπωτικὴν παραστατικότητά των, μετὰ τὸν λυρισμὸν καὶ τὴν ὅλην συγκινητικὴν παθοποιίαν των. Οἱ ὕμνοι λοιπὸν τῆς Ἐκκλησίας μας ἀποτελοῦν ὄχι μόνον πλοῦτον ἀφθαστον τῆς γνησίας Ἑλληνικῆς θρησκευτικῆς Ποιήσεως καὶ Λογοτεχνίας, ἀλλ' ἅμα καὶ πηγὴν ἐμπνεύσεως συναισθημάτων ἀνωτέρων καὶ ὑψηλῶν, συναισθημάτων θείων καὶ ἱερῶν,

συναισθημάτων εὐλαβείας καὶ θεοσεβείας, συναισθημάτων ἀληθοῦς ἑλληνορθοδόξου θρησκευτικῆς διδαχῆς καὶ ἐποικοδομηῆς.

Διότι οἱ Ἕλληνες ὑμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἀνεδείχθησαν πράγματι ἄφθαστοι δογματολόγοι, ἀμίμητοι ἀγιολόγοι, ὑποδειγματικοὶ ἠθικολόγοι· πρότυπα πράγματι εὐσεβείας ὑμνογραφικῆς καὶ ἀξιομίμητα παραδείγματα οἱ ἴδιοι εὐλαβείας καὶ πίστεως. Καὶ ὡς μελωδοί, ἐμφανίζονται οἱ ἴδιοι ἰκέται Θεοῦ καὶ ὁδηγοὶ πιστῶν· ἱεροφάνται καὶ μύσται τῆς Θεολογίας· διερμηνεῖς ἄριστοι τῶν μυστηρίων τῆς πίστεως. Οἱ Ἕλληνες ὑμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας μας γνωρίζουν νὰ ἐκφράζουν κατὰ τρόπον θαυμάσιον πάντα τὰ συναισθήματα, κατὰ τρόπον πηγαῖον, αὐθόρμητον καὶ ἀπλοῦν. Γνωρίζουν οὗτοι νὰ ἐκφράζουν πάντα τὰ συναισθήματα, ἅτινα εἶναι ἱκανὰ νὰ συγκινήσουν καὶ καταλύξουν πᾶσαν εὐλαβικὴν ψυχὴν καὶ συγχρόνως ἔχουν τόσην προσαρμοστικότητα, ὥστε νὰ δύνανται ν' ἀνταποκρίνονται εἰς ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ νὰ ὀμιλοῦν πρὸς αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν περίπτωσιν τοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου. Ἀναλόγως δὲ τοῦ περιεχομένου τῶν ὕμνων, καθίστανται οὗτοι ἄλλοτε μὲν φορεῖς συναισθημάτων χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως· ἄλλοτε πάλιν γίνονται παρηγορηταὶ καὶ ἐμψυχωταὶ τῶν πιεζομένων καὶ θλιβομένων· ἄλλοτε μεταβάλλονται εἰς ὑποβολεῖς καὶ ὑπομνηματιστὰς τῆς ματαιότητος τῶν ἐγκοσμίων καὶ δὲν διστάζουν νὰ ἐνδυθοῦν τὸν πένθιμον μανδύαν τοῦ θρηνηδοῦ, τοῦ κοπτομένου διὰ τὸ τέλος τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ ἐπιφέρει ὁ σκληρότατος θάνατος.

Γανύουν λοιπὸν οἱ Ποιηταὶ καὶ Ὑμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας μας τὰς λύρας των, διὰ νὰ ψάλλῃ ἕκαστος τοὺς ὕμνους του, τοὺς θεῖους καὶ θαυμασίους, εἴτε εἰς τὸν τρισυπόστατον Θεόν, εἴτε εἰς τὸν Ἀυτρωτὴν Κύριον, εἴτε εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, εἴτε εἰς τὴν Ἁειπάρθενον Θεοτόκον, εἴτε εἰς τοὺς ἀγίους Ἀποστόλους, εἴτε εἰς τὴν ἀναρίθμητον χορείαν τῶν ἀγίων, εἰς ὅλους ὁμοῦ καὶ εἰς ἓνα ἕκαστον ἰδιαιτέρως, εἴτε εἰς αὐτὰς τὰς ἀγγελικὰς Δυνάμεις κλπ. Πάντα δὲ ταῦτα πρὸς τὸν μοναδικὸν σκοπὸν, ὅπως θίξουν τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ὅπως ἀνοίξουν τὰ κρύφια αὐτῆς, ὅπως τὴν συγκινήσουν, τὴν ἐλύσουν, τὴν καταπέσουν καὶ τὴν ὁδηγήσουν ἐν τέλει εἰς τὸ ἀνέστερον Φῶς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ.

* * *

Ἐξέχουσιν θέσιν ἐν μέσῳ τοῦ Πανθέου τῶν λυρικῶν Ποιητῶν καὶ Ὑμνογράφων τῆς Ἐκκλησίας μας, καταλαμβάνει καὶ ὁ ἅγιος Σωφρόνιος, ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων (634-11 Μαρτίου 638), εἰς τὸν ὁποῖον ἔχω ἀφιερῶσει καὶ δύο μικρὰς μελέτας (1953 καὶ 1958). Ἡ μεγάλη ποιητικὴ φυσιογνωμία τοῦ Σωφρόνιου

προβάλλει κυρίως κατὰ τὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν τῶν Παθῶν. Ἐπικαιρῶς λοιπὸν ἐπιθυμοῦμεν νὰ χαράξωμεν καὶ τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ τοῦ μεγάλου καὶ ἐνδόξου τούτου λυρικοῦ μελωδοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ Σωφρόνιος διεκρίθη καὶ ὡς ἐγκωμιστὴς καὶ ῥήτωρ, καὶ ὡς λογοτέχνης καὶ ἀριστος δογματολόγος συγγραφεύς, ἀκόμη καὶ ἐπιγραμματοποιός. Ἄλλ' ἔνθα τὸ λογοτεχνικὸν του τάλαντον καὶ ἡ αἰσθητικὴ διατύπωσις τῶν ἰδεῶν του ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ των ἐμφανίζονται, εἶναι ἡ θρησκευτικὴ του Λυρικὴ Ποίησις. Ἀλλὰ πρὸ τούτου διαλάβωμεν περιληπτικώτατα περὶ τῆς ποιητικῆς του συμβολῆς ἐν γένει.

α) Ἀνακρέοντες οἱ Ὠδαί. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως ἐξέχουσαν καταλαμβάνουσι θέσιν αἱ ὑπὸ τοῦ Σωφρονίου συντεθεῖσαι «Ἀνακρέοντες οἱ Ὠδαί». Ὁ ἐκδότης τῶν πλείστων τῶν Ὠδῶν τοῦ ἐν Migne, *Patrologia Graeca* τ. 87, III, 3728 ἐπ., ἦτοι ὁ Matranga, ὑπερβάλλων εἰς θαυμασμόν, ἐθεώρησε ταύτας ὡς ἀξίας συγκρίσεως πρὸς τὰς ὠραιότερας τῆς χρυσοῦς περιόδου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμνογραφίας, ἦτοι τῆς ἐποχῆς τοῦ νέου Πινδάρου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας Ποιήσεως, Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ (ΣΤ' αἰ.). Τοῦναντίον ὁ Karl Krumbacher (Ἱστορ. Βυζ. Λογ., μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου II, 554) δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκφέρῃ λίαν αὐστηρὰν κατὰ τοῦ Σωφρονίου κριτικὴν, ἀναξίαν τοῦ μεγάλου Βυζαντινολόγου Γερμανοῦ ἐπιστήμονος. Ἄλλ' ὡς λέγει ὁ G. Grüger (RE f. protest. Theol. u. Kirche T. 18, 532, 42), διαφαίνεται ἐκ τῶν ὕμνων εἰς θερμὸς, ἐγκάρδιος, μετὰ τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἱερῶν ταύτης μνημείων, οὕτως εἰπεῖν, βαθέως συναισθανόμενος προσωπικὸς χαρακτήρ καὶ ποία τις ἀνεξαρτησία ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν ποιητικῶν εἰκόνων δὲν δύναται ἐπίσης νὰ παραγνωρισθῇ». Αἱ 22 (23) Ὠδαί τοῦ Σωφρονίου ἐξεδόθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Petr. Matranga ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ A. Mai δημοσιευθέντι *Spicil. Rom.* 4, 1840, 40-125, ἐκ τῆς ἐκδόσεως δὲ ταύτης ἐγένετο ἡ ἀνατύπωσις παρὰ Migne, PG 87, III, 3725-3838. Ἐκ τούτων ἡ ὑπ' ἀριθ. 16 Ὠδὴ ἐξεδόθη μόνον ἀποσπασματικῶς, διότι ἔλλειπεν ἡ ἀρχὴ ταύτης· ἡ 15 φέρει μόνον τὸν τίτλον. Ἡ 14 «Εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς ἀγίας πόλεως τὴν ὑπὸ Περσῶν γενομένην» ἐξεδόθη ἐκ κώδ. Βιβλ. Ἐθν. τῶν Παρισίων 3282 ὑπὸ τοῦ L. Ehrhard καὶ ὑπὸ τοῦ κόμητος Couret. Αἱ ὑπ' ἀριθ. 9 «Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον τὸν ἀπόστολον», 13 «Εἰς τὴν ἁγίαν πρωτομάρτυρα Θέκλαν» καὶ 20 «Εἰς τὸν πόθον, ὃν εἶχεν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ εἰς τοὺς σεβασμίους πόθους», ἐξεδόθησαν ἐπίσης καὶ ὑπὸ τῶν Christ-Paranikas. Ἡ

πρώτη δὲ τούτων ἀνελύθη ὑπ' ἐμοῦ (1953). Ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς συντάξεώς των λεκτέα τὰ ἐξῆς: Αἱ μὲν 13 πρῶται Ὡ δ α ἰ ἀνάγονται εἰς τὴν πρώτην διαμονὴν τοῦ ἁγίου Σ ω φ ρ ο ν ἰ ο υ ἐν τῇ Μ ο ν ῆ τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰς τὸν χρόνον τῶν περιοδειῶν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν δευτέραν διαμονὴν του ἐν τῇ ἀνωτέρῳ Μονῆ. Ἡ 14 Ὡ δ ἡ περιγράφει τὰς καταστροφὰς τῶν ἁγίων Τόπων ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Περσῶν καὶ θεωρεῖται ἐκφωνηθεῖσα περὶ τὸ 619, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν δηλ. τοῦ Σ ω φ ρ ο ν ἰ ο υ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ Ρώμης.

β) Ἐπιγράμματα. Ὁ Σ ω φ ρ ὄ ν ι ο ς συνετάξατο ἐπ' εὐκαιρίᾳ καὶ διάφορα Ἐπιγράμματα. Τινὰ τούτων ἐξεδόθησαν καὶ παρὰ Migne, ὡς καὶ ἐν τῇ Anthologia Graeca τοῦ Fr. Jacobs (1813). Πλείονα περὶ τῶν ποιητικῶν καὶ δὴ καὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑμνογραφικῶν ἔργων τοῦ Σ ω φ ρ ο ν ἰ ο υ διαλαμβάνει ὁ Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης ἐν «Νέα Σιών» (τ. 29, 1934). Περὶ Σ ω φ ρ ο ν ἰ ο υ καὶ τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ χάριτος, ὠραιότατα διέλαβεν ὁ Καθηγητὴς Παν. Τρεμπέλας, δημοσιεύσας μάλιστα καὶ ἱκανὰ ὑποδείγματα ἐκ τοῦ ποιητικοῦ πλοῦτου τοῦ Σ ω φ ρ ο ν ἰ ο υ (Ἐκλογή Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ὑμνογραφίας, Ἀθήναι 1949, Βιβλιοθήκη Ἀποστολικῆς Διακονίας σ. 96 + 317).

Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπιθυμῶ ἀπαξ ἔτι, καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης νὰ ἐξάρω εἶναι τὸ ὅτι ὁ Σ ω φ ρ ὄ ν ι ο ς ἐμφανίζει ἐν τε τῇ Ποιήσει του, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις του, πλούσιον συναισθηματικὸν κόσμον, καρδίαν πάλλουςαν ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα καὶ εὐγενέστερα θρησκευτικὰ καὶ μάλιστα ὀρθόδοξα ἐλληνοχριστιανικὰ καὶ πατριωτικὰ συναισθήματα. Ὁ συναισθηματισμὸς τοῦ Σ ω φ ρ ο ν ἰ ο υ συγκινεῖ βαθύτατα τὸν μελετητὴν τῶν ἔργων του, συναρπάζει καὶ μετεωρίζει τοῦτον εἰς σφαῖρας ὑψηλὰς καὶ πνευματικὰς.

* * *

Ἄλλ' ἔνθα τὸ λογοτεχνικὸν τάλαντον καὶ ἡ αἰσθητικὴ διατύπωσις τῶν ἰδεῶν τοῦ Σ ω φ ρ ο ν ἰ ο υ ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ των ἐμφανίζονται εἶναι ἡ Ποίησις καὶ ἡ Ὑμνογραφία αὐτοῦ. Ὁ Σ ω φ ρ ὄ ν ι ο ς εἶναι πρὸ παντὸς ποιητῆς. Ἡ ποιητικὴ χάρις καὶ ἡ ρυθμικὴ διατύπωσις ἐμφανίζονται καὶ εἰς τὰ πεζὰ αὐτοῦ ἔργα, τὰ ὅποια ἀπηχοῦν τόνον καὶ ρυθμὸν ποιητικῆς δυνάμεως, ἀρμονίας καὶ χάριτος. Ἐκ τούτου κινηθεὶς καὶ Σ ω φ ρ ὄ ν ι ο ς Εὐστρατιάδης ἔγραψε τὰ ὀρθότατα ταῦτα («Νέα Σιών» 29, (1934) 244: «Γὰ μέχι τοῦδε πεζὰ θεωρούμενα ῥητορικὰ αὐτοῦ ἔξοχα ἔργα ἀποδεικνύονται διὰ τῆς ἐπιμελοῦς αὐτῶν ἀναλύσεως καὶ ἐξετάσεως ποιήματα ρυθμικά, ἀνάλογα πρὸς τὰ τοιαῦτα τῆς πρωτογόνου Ἐκ-

κλησίας ἱερὰ κείμενα, τῆς ὁποίας συνεχίζει τὴν παράδοσιν. Ἐμπνεόμενος ἀπὸ τοῦ Γάφου τοῦ Σωτῆρος τανύει τὰς χορδὰς τῆς λύρας αὐτοῦ καὶ ἐν λυρισμῷ συγκλονιστικῷ ψάλλει θεσπεσίας στροφὰς κατανυγούσας βαθύτατα τὴν ψυχὴν μας».

Δείγματα τῆς ποιητικῆς πνοῆς, τοῦ λυρισμοῦ καὶ τῆς ὄντως θείας ἐμπνεύσεως τοῦ θαυμασίου τούτου ἐκκλησιαστικοῦ ὕμνογράφου, παρέχω κατωτέρω διὰ τῆς παραθέσεως ἐνίων στίχων ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῶν Παθῶν τῆς Μεγάλης Πέμπτης. Ἐν τοῖς Ἰδιόμελοις τούτοις εἶναι πράγματι ἐμφανεῖς ἢ τε ἀπλότης καὶ ἡ συγκινοῦσα χάρις, ἡ μεστὴ ἐν τούτοις ὑψηλῶν γραφικῶν νοσημάτων τῆς συνθέσεως τῶν ὕμνων τούτων τοῦ Σωφρονίου.

«Ἄρχοντες λαῶν συνήχθησαν κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ».

«Λόγον παράνομον, κατέθεντο κατ' ἐμοῦ· Κύριε, Κύριε, μὴ ἐγκαταλίπῃς με».

«Ἐδραμε λέγων ὁ Ἰούδας, τοῖς παρανόμοις γραμματεῦσι· τί μοι θέλετε δοῦναι, καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; Ἐν μέσῳ δὲ τῶν συμφωνούντων, αὐτὸς εἰστήκεις ἀοράτως συμφωνούμενος. Καρδιογνώστα, φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

«Διὰ Λαζάρου τὴν ἔγερσιν Κύριε, τὸ Ὠσαννά σοι ἐκραύγαζον, παῖδες τῶν Ἑβραίων φιλόνηρωπε· ὁ δὲ παράνομος Ἰούδας, οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι».

«Σήμερον ὁ Ἰούδας, καταλιμπάνει τὸν διδάσκαλον, καὶ παραλαμβάνει τὸν διάβολον· τυφλοῦται τῷ πάθει τῆς φιλαργυρίας, ἐπίπτει τοῦ φωτός, ὁ ἐσκοτισμένος· πῶς γὰρ ἠδύνατο βλέπειν, ὁ τὸν φωστῆρα πωλήσας, τριάκοντα ἀργυρίων; Ἄλλ' ἡμῖν ἀνέτειλεν ὁ παθῶν ὑπὲρ τοῦ κόσμου· πρὸς ὃν βοήσωμεν· ὁ παθῶν καὶ συμπαθῶν ἀνθρώποις, δόξα σοι».

«Ὁ μαθητὴς τοῦ Διδασκάλου, συνεφώνει τὴν τιμὴν, καὶ τριάκοντα ἀργυρίοις, πέπρακε τὸν Κύριον, φιλήματι δολίῳ παραδοὺς αὐτόν, τοῖς ἀνόμοις εἰς θάνατον».

«Σήμερον γρηγορεῖ ὁ Ἰούδας, παραδοῦναι τὸν Κύριον, τὸν πρὸ τῶν αἰῶνων Σωτῆρα τοῦ κόσμου, τὸν ἐκ πέντε ἄρτων, χορτάσαντα πλήθη. Σήμερον ὁ ἄνομος, ἀρνεῖται τὸν διδάσκαλον· μαθητὴς γενόμενος, δεσπότην παρέδωκεν ἀργυρίῳ πέπρακε, τὸν μάννα χορτάσαντα τὸν ἄνθρωπον».

«Τοῖς συλλαβοῦσί σε παρανόμοις, ἀνεχόμενος, οὕτως ἐβόας Κύριε· εἰ καὶ ἐπατάξατε τὸν ποιμένα, καὶ διεσκορπίσατε τὰ δώδεκα πρόβατα τοὺς μαθητάς μου, ἡδυνάμην πλείους, ἢ δώδεκα λεγεῶνας

παραστήσαι ἀγγέλων· ἀλλὰ μακροθυμῶ, ἵνα πληρωθῆ, ἃ ἐδήλωσα ὑμῖν διὰ τῶν προφητῶν μου, ἄδηλα καὶ κρύφια· Κύριε, δόξα σοι».

«Εἶπατε παράνομοι, τί ἠκούσατε παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν; Οὐ νόμον ἐξέθετο καὶ τῶν προφητῶν τὰ διδάγματα; Πῶς οὖν ἐλογίσασθε Πιλάτῳ παραδοῦναι, τὸν ἐκ Θεοῦ, Θεὸν Λόγον, καὶ λυτρωτὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν;»

«Ἔστησαν τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἰῶν Ἰσραὴλ. Γρηγορεῖται καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής· διὰ τοῦτο γρηγορεῖτε».

«Ἔδωκαν εἰς τὸ βρώμιά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος· σὺ δέ, Κύριε, ἀνάστησόν με, καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς».

«Τάδε λέγει Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις· λαός μου, τί ἐποίησά σοι, ἢ τί σοι παρηνώχλησα; Τοὺς τυφλοὺς σου ἐφώτισα, τοὺς λεπρούς σου ἐκαθάρισα, ἄνδρα ὄντα ἐπὶ κλίνης ἠνωρθώσαμην. Λαός μου, τί ἐποίησά σοι, καὶ τί μοι ἀνταπέδωκας; Ἄντι τοῦ μάννα χολήν, ἀντι τοῦ ὕδατος ὄξος, ἀντι τοῦ ἀγαπᾶν με, Σταυρῶ με προσηλώσατε. Οὐκέτι στέργω λοιπόν· καλέσω μου τὰ ἔθνη, καὶ κείνά με δοξάσουσι, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι· καὶ γὰρ αὐτοῖς δωρήσομαι ζωὴν τὴν αἰώνιον».

«Σήμερον τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα, εἰς ἔλεγχον ῥήγνυται τῶν παρανόμων· καὶ τὰς ἰδίας ἀκτῖνας ὁ ἥλιος κρύπτει, Δεσπότην ὀρῶν σταυρούμενον».

Ἄλλ' ὑπὲρ πάντα βαθύτερον συγκινεῖ καὶ συγκλονίζει κυριολεκτικῶς πᾶσαν εὐσεβῆ ψυχὴν ὁ περίφημος εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον ὕμνος.

«Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου, ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας. Στέφανον ἐξ ἀκανθῶν περιτίθεται, ὁ τῶν ἀγγέλων βασιλεὺς. Ψευδῆ πορφύραν περιβάλλεται, ὁ περιβάλλων τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις.

Ῥάπισμα κατεδέξατο, ὁ ἐν Ἰορδάνῃ ἐλευθέρωσας τὸν Ἀδάμ.

Ἦλοις προσηλώθη, ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας.

Λόγῃ ἐκεντήθη, ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου.

Προσκυνοῦμεν σου τὰ πάθη, Χριστέ.

Δεῖξον ἡμῖν καὶ τὴν ἔνδοξόν σου Ἀνάστασιν!»!

Ἄπλοῦν δεῖγμα τῆς πρωτοτυπίας, τῆς παθοποιίας, τοῦ λυρισμοῦ καὶ τῆς βαθείας τοῦ Ποιητοῦ Σωφρονίου εὐσεβείας ἠθελήσαμεν νὰ παράσχωμεν διὰ τῆς παραθέσεως ἐνίων Ἰδιομέ-

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ἡ εὐταξία εἰς τὸ Ἰ. Βῆμα.

Ὡς ἐγράφομεν καὶ εἰς προηγούμενον σημείωμα, ὁ ἔφημέριος, εἶναι ὁ κύριος ὑπεύθυνος διὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐσχημοσύνην, αἱ ὁποῖαι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, πρέπει νὰ ἐπικρατοῦν εἰς τὸν Ναόν, ἀφορῶσαι τοὺς λειτουργοὺς, τοὺς ἱεροψάλτας, τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς πιστοὺς, πού μετέχουν εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν.

Εἰς συμπλήρωσιν, ὑπογραμμίζομεν ἐδῶ τὴν ἀνάγκην ὅπως ἡ τάξις καὶ ἡ εὐσχημοσύνη αὐτὴ ἐπικρατῆ ὅλως ἰδιαιτέρως καὶ ὑπὸ ἰδεώδη μορφήν εἰς τὸ ἱερὸν Βῆμα, τὸ ἀγιώτατον καὶ φρικωδέστατον τοῦτο τμήμα τοῦ Ναοῦ. Τὰ πρόσωπα, πού ἔχουν εἴσοδον καὶ παραμονὴν ἐδῶ, ἀπὸ τὸν ἱεουργόν, ἕως τὸν νεωκόρον καὶ τὰ ὑπηρετοῦντα παιδιά, πρέπει νὰ φανερώουν μὲ τὴν ὄλην των στάσιν καὶ συμπεριφορὰν ὅτι ἔχουν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, βαθεῖαν συναίσθησιν ὡς πρὸς τὸ ποῦ εὐρίσκονται. Διὰ νὰ ὑπάρχη λοιπὸν αὐτῇ ἡ ἀτμόσφαιρα εἰς τὸ ἱερὸν Βῆμα, πρέπει ὁ Ἐφημέριος νὰ εἶναι ὁ ἴδιος πρότυπον καὶ ὑπόδειγμα, νὰ φροντίζη δὲ ὥστε καὶ διὰ λόγου νὰ ἐμποτίζη μὲ τὸ πνεῦμα τοῦτο τὰ περὶ αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ Βήματι ἰστάμενα καὶ κινούμενα πρόσωπα. Δυστυχῶς δὲν συμβαίνει εἰς ὅλους τοὺς Ναοὺς νὰ ὑπάρχη καὶ νὰ διακρατῆται ἡ ἀτμόσφαιρα αὕτη. Ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ἀδιαφορία περὶ τὸ θέμα τοῦτο πρέπει νὰ ἐκλείψουν, διότι πρόκειται περὶ σοβαρωτάτου καθήκοντος καὶ βαρείας εὐθύνης, τὴν ὁποῖαν ὑπέχει ἀποκλειστικῶς ὁ Ἐφημέριος.

Λακτίζουν πρὸς κέντρα.

Ὁ ἀλβανικὸς κομμουνιστικὸς τύπος δημοσιεύει κατ' αὐτὰς στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα δεικνύουν ὅτι τὸ καθεστῶς τοῦ Ἐμβερ Χότζα προχωρεῖ εἰς νέον, πλέον ἀμείλικτον καὶ στυγνὸν διω-

λων ἐκ τῶν Ὁρῶν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, τῶν τόσων συγκινητικῶν ἀλλὰ καὶ διδακτικῶν διὰ πάντα εὐσεβῆ καὶ ὀρθόδοξον χριστιανόν.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

γμὸν κατὰ τῆς θρησκείας. Κατὰ τὰ στοιχεῖα αὐτά, ἐκλείσθησαν 2.169 ἐκκλησῖαι, τζαμιά καὶ μοναί, οἱ δὲ χῶροί των μετετρέπησαν ἰδίως εἰς «πολιτιστικά» κέντρα τῆς ἐρυθρᾶς νεολαίας. Οἱ πλείστοι τῶν κληρικῶν, οἱ ὅποιοι ἀνῆκον εἰς αὐτὰ τὰ ἰδρύματα, «ἐνετάχθησαν εἰς τὴν παραγωγὴν». Ἡ ἔφημερις τοῦ κόμματος «Ζέρι ἰ Πόπουλλιτ» γράφει ἐν προκειμένῳ : «Οἱ κληρικοί δὲν ἔχουν θέσιν εἰς τὴν νέαν μας κοινωνίαν. Σκοπὸς μας πρῶτιστος εἶναι ἡ παραγωγὴ. Καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν παράγουν τίποτε». Ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τῶν Τιράννων καυχᾶται ἐξ ἄλλου ὅτι ἡ Ἀλβανία εἶναι «τὸ πρῶτον πράγματι ἄθεον κράτος εἰς τὸν κόσμον».

Φαίνεται ὅμως ὅτι τὰ πράγματα δὲν εἶναι τόσον εὐκόλα διὰ τὰς ἐπιδιώξεις τῶν κομμουνιστῶν. Τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ προτροπὴ τοῦ ὄργανου τῆς νεολαίας «Ζέρι ἰ Ρινίσε» : «Πρέπει νὰ ἐπαγρυπνοῦμεν, διότι πολλοὶ ἱερεῖς δὲν παύουν νὰ δροῦν κρυφίως. Ὅ,τι λέγεται πίστις εἰς Θεὸν καὶ Προφήτας εἶναι ἐξ ἄλλου βαθέως ἐρριζωμένον εἰς τὸν λαόν».

Αἱ βυζαντιναὶ εἰκόνες.

Εἰς πολλὰς ἐκκλησίας, ἀπὸ ἄγνοιαν ἢ ἐπιπόλαιον αἰσθητήριον, ὑπάρχουν εἰκόνες στερούμεναι τῆς πνευματικότητος καὶ τῆς ἱεροπρεπείας ποὺ χαρακτηρίζουν τὴν ὀρθόδοξον λειτουργικὴν παράδοσιν. Οἱ ἔφημερίοί μας πρέπει νὰ προσέξουν τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ νὰ φροντίσουν ὁ καθεὶς εἰς τὴν ἐνορίαν του νὰ ἀποκατασταῇ καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς διακοσμῆσεως τοῦ ναοῦ τὸ πνεῦμα τοῦ ὀρθοδόξου λειτουργικοῦ τύπου. Αἱ φορηταὶ εἰκόνες εἶναι εὐκόλον νὰ ἀντικαθίστανται διὰ βυζαντινῶν ἀντιστοιχῶν ἀντιγράφων, εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ τῶν τοιχογραφιῶν ἢ ἀντικατάστασις αὐτῆ πρέπει νὰ γίνεταί με πρῶτην εὐκαιρίαν. Γενικῶς δέ—εἶναι προτιμότερον ἕνας ναὸς νὰ εἶναι πτωχότερος εἰς ἀριθμὸν εἰκόνων παρὰ νὰ ἔχη πολλάς, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν καμίαν σχέσιν με τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ κατ' ἰδίαν νουθεσία.

Ὁ ἐφημέριος ἐνδιαφέρεται καί διὰ τὰ ζῶντα κατὰ τὴν πίστιν μέλη τῆς ἐνορίας του καὶ δι' ἐκεῖνα τὰ ὅποια διὰ διαφόρους λόγους δὲν ἐμφανίζονται φιλακόλουθα. Διὰ τὰ τελευταῖα, μάλιστα συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου (παραβολὴ τοῦ ἀπολωλότου προβάτου) τὸ ἐνδιαφέρον του πρέπει νὰ εἶναι ζωηρότερον. Ἐκδηλοῦται δὲ διὰ τῆς προσπαθείας τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ κάθε τοιαύτην ψυχὴν. Ἡ προσπάθεια αὕτη εἶναι ἀνάγκη νὰ διακρίνεται κυρίως εἰς δύο γνωρίσματα : τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὴν διάκρισιν, τὰς ὁποίας ἐμπνέει ἡ κατὰ Χριστὸν ἀγάπη. Ἐμπρὸς εἰς μίαν τοιαύτην ἀγάπην, ἡ ὁποία γνωρίζει νὰ εἶναι ἐπίμονος, ἀλλὰ καὶ διακριτικὴ καὶ ἐκδηλοῦται κυρίως μὲ τὴν κατ' ἰδίαν νουθεσίαν, μόνον μία πωρωμένη ψυχὴ δύναται νὰ μένη ἕως τὸ τέλος ἀδιάφορος. Εἰς τὸ πολὺπλευρον ἔργον τοῦ ποιμένου, ἡ ἀκοίμητος προσπάθεια πρὸς ἐπαναπόκτησιν τῶν ἐκτὸς τῆς μάνδρας προβάτων εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον σπουδαίας καὶ ἐπιτακτικὰς ὁψεις τῆς ἱερατικῆς κλήσεως.

Οἱ «ἀδελφοὶ» πτωχοί.

Εἰς τὸ φιλανθρωπικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀσκεῖ ἡ ἐνορία μεταξὺ τῶν ἐχόντων ἀνάγκην ὑλικῆς συμπαραστάσεως μελῶν της, ὑπάρχει πάντοτε μία μερίς, τὴν ὁποίαν ὁ ἐφημέριος πρέπει νὰ ἔχη πρωτίστως ὑπ' ὄψιν του. Εἶναι ἐκείνη τῶν οἰκογενειῶν, αἱ ὁποῖαι κακοπαθοῦν καὶ πεινοῦν, ἀλλὰ ἀπὸ ἀξιοπρέπειαν ἀποφεύγουν νὰ ζητήσουν τὴν βοήθειαν, τῆς ὁποίας ἔχουν ἀνάγκην. Ὁ πνευματικὸς πατήρ, ὀφείλων νὰ γνωρίζῃ τὰ τέκνα του καλῶς, εἶναι ἐπόμενο νὰ μὴ ἀγνοῇ τοὺς τοιούτους «ἀδελφούς» πτωχοὺς τοῦ ποιμνίου του, ἀπὸ πᾶσαν δὲ ἔποψιν ἔχει χρέος νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ὑλικὰς τῶν ἀνάγκας, μὲ ὅλην τὴν δέουσαν διάκρισιν.

ΑΙ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΙΗΣΟΥ

«Ὁ ἀκηκόαμεν, ὃ ἐώρακαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἔθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν... ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν» (Α΄ Ἰωάν. α΄, 1—3).

Ἔστι ὁ Ἰησοῦς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν πιστοποιεῖται τόσον ἐκ τοῦ «κενοῦ τάφου», ὅσον καὶ ἐκ τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Ἀναστάντος Ἰησοῦ.

Ὁ Κύριος ἐνεφανίσθη α΄) εἰς τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν (Μάρκ. ις΄, 9, Ἰωάν. κ΄, 11-18) καὶ β΄) εἰς τὰς μυροφόρους γυναῖκας (Ματθ. κη΄, 9 - 10) κατὰ τὴν πρώτην τῆς Κυριακῆς γ΄) εἰς τὸν Σίμωνα Πέτρον (Λουκ. κδ΄, 34· Α΄ Κορ. ιε΄, 5) δ΄) εἰς τοὺς πορευομένους εἰς Ἐμμαοὺς δύο μαθητὰς (Μαρκ. ις΄, 12-13· Λουκ. κδ΄, 13-15) ε΄) εἰς τοὺς 10 Ἀποστόλους, ἀπουσιάζοντος τοῦ Θωμᾶ (Μάρκ. ις΄, 14· Λουκ. κδ΄, 36-43· Ἰωάν. κ΄, 19-25) ς΄) μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας εἰς τοὺς ἕνδεκα Ἀποστόλους, παρόντος καὶ τοῦ Θωμᾶ (Ἰωάν. κ΄, 26-29) ζ΄) εἰς τοὺς ἑπτὰ Ἀποστόλους παρὰ τὴν λίμνην τῆς Τιβεριάδος (Ἰωάν. κα΄, 1-23) η΄) εἰς τοὺς ἕνδεκα, εἰς τὸ ὄρος τῆς Γαλιλαίας, «οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς» (Ματθ. κη΄, 16) θ΄) εἰς τὸν εὐρύτερον κύκλον τῶν πεντακοσίων ἀδελφῶν (Α΄ Κορ. ιε΄, 6) ι΄) εἰς πάντας τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὴν Βηθανίαν διὰ τελευταίαν φορὰν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως (Μάρκ. ις΄, 19-20) Λουκ. κδ΄, 50· Πράξ. α΄, 6-11) ια΄) εἰς τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον (Α΄ Κορ. ιε΄, 7) καὶ ιβ΄) μετὰ τινα ἔτη εἰς τὸν Ἀπ. Παῦλον (Πραξ. θ΄, 3-9· κβ΄, 6-11· κς΄, 12-16 καὶ Α΄ Κορ. ιε΄, 8) (Παν. Τρεμπέλα, Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ¹, Ἀθῆναι 1940, σ. 423-424).

Αἱ Χριστοφάνειαι αὗται συνδέονται μὲ ποικιλίαν περιστατικῶν. Ὁ Ἰησοῦς παρουσιάζεται εἴτε εἰς τὸν κῆπον εἴτε εἰς τὴν ὁδόν, εἴτε εἰς τὸ ἐν Ἱερουσαλήμ ὑπερφῶν, εἴτε παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἴτε ἐπὶ τοῦ ὄρους. Οὐδέποτε ἐμφανίζεται κατὰ τὴν νύκτα, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας (Κ. Καλλινίκου, Τὰ θεμέλια τῆς πίστεως, Ἀλεξάνδρεια 1924, σ. 219-220).

Ὁ Κύριος ἐμφανίζεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οἱ ὄλι-

γόπιστοι μαθηταί Του να πεισθοῦν ἀπολύτως περὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του. Ἐν πρώτοις ἐγνώριζεν, ὅτι αἱ μυροφόροι γυναῖκες οὐδόλως ἐφαντάζοντο, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναστηθῇ. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶχον ἐξοδεύσει ὅ,τι εἶχον, διὰ νὰ λάβουν μεθ' ἑαυτῶν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα ἀρώματα πρὸς ἀρωματισμὸν τοῦ νεκροῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ. Ἦσαν λοιπὸν καλῶς πεπεισμένοι, ὅτι τὸ σῶμα ἦτο προωρισμένον νὰ μένη ἐν τῷ μνημείῳ (R.A. Torrey, Αἱ ἀποδείξεις περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ἀθῆναι 1930, σ. 20). Ὅταν ἡ Μαρία ἔφθασεν εἰς τὸν τάφον καὶ εἶδε τὸν λίθον ἀποκεκλισμὸν ἀπὸ τοῦ μνημείου, οὐδόλως ἐσκέφθη, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχη ἀναστηθῇ ὁ Ἰησοῦς (Ἰωάν. κ', 2, 15). Ἀκόμη ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ βλέπουσα τὸν Ἰησοῦν, φαντάζεται εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι βλέπει τὸν κηπουρόν, δηλαδὴ περιμένει νὰ ἴδῃ πᾶν ἄλλο πρόσωπον ἢ τὸν Ἰησοῦν ἀναστάντα. Ὡστε αἱ μυροφόροι οὐδεμίαν εἶχον προδιάθεσιν εἰς τὸ νὰ ἴδουν τὸν Ἰησοῦν ἀναστάντα.

Ὁ Σωτὴρ ἐγνώριζε πάντα ταῦτα. Ἀκόμη ἐγνώριζε καὶ τὸν παρομιώδη σκεπτικισμὸν καὶ τὴν δυσπιστίαν τῶν Ἀποστόλων. Ἐγνώριζεν, ὅτι ἐπανήρχοντο εἰς τὰς ἐργασίας των ἀπογοητευμένοι καὶ μὲ αἰσθήματα πικρίας. Καὶ ὅταν αἱ μυροφόροι ἔφεραν εἰς αὐτοὺς τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως, «ἐφάνησαν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν καὶ ἠπίστουν αὐταῖς» (Λουκ. κδ', 11). «Γυναικεῖς φλυαρίαις !», εἶπον. Ὅταν ἐφάνη εἰς αὐτοὺς ὁ Ἀναστάς, δὲν εἶχον προδιάθεσιν νὰ πιστεύσουν. «Ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν». Ὁ Θωμᾶς ἐξ ἄλλου εἶχε διακηρύξει: «Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων... καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω» (Ἰωάν. κ', 25).

Γνωρίζων λοιπὸν πάντα ταῦτα ὁ Ἀναστάς Κύριος, θέλει οὔτοι νὰ πεισθοῦν ἀκραδάντως καὶ νὰ ἀποκτήσουν ἀπόλυτον βεβαιότητα περὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του. Δι' αὐτὸ «δὲν ἐμφανίζεται διὰ μίαν φευγαλέαν στιγμήν, ὀπτασία ἀκαριαία καὶ ἴνδαλμα διάττον» (Κ. Καλλινίκου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 220), οὔτε μένει εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν μαθητῶν Του, ἀλλ' ἴσταται ἐν μέσῳ αὐτῶν. Παραμένει ἐπὶ μακρόν. Συνομιλεῖ καὶ συμπεριπατεῖ μετ' αὐτῶν. Ἐρωτᾶται καὶ δίδει ἀπαντήσεις, παραγγελίας καὶ ἐντολάς. Ἀκόμη περισσότερον συν-

τρώγει μετ' αὐτῶν καὶ δέχεται νὰ ψηλαφηθῆ. Οὐδὲν φαντασμαγορικὸν καὶ ἀέξωτερικὸν» στοιχεῖον ὑπάρχει εἰς τὰς Χριστοφανείας. Οἱ μαθηταὶ δὲν βλέπουν ἐκθαμβωτικὸν φῶς, οὔτε εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν «ἐκστάσεως». Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐμφανίζεται ὡς ἀβεβαία σιὰ ἐν τῷ σκότει, οὔτε ὡς φευγαλέα φωτεινὴ ἐμφάνισις ἢ ὡς αἰθερία μορφή, αἰωρουμένη εἰς τὸν ἀέρα μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Δὲν παρουσιάζεται μὲ σῶμα φανταστικόν, ἀτμῶδες καὶ μὴ ἐπιδεχόμενον ψηλάφησιν (Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 220 - 221. Torrey, ἔ.ἀ., σ. 21. Παν. Τρεμπέλα, ἔ.ἀ., σ. 456. Μ. Κυριακάκη, Ἐνέστη πρᾶγματι ; Ἀθῆναι 1948, σ. 15-16).

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐξηγεῖται διατὶ οἱ ἀποθεαρρημένοι καὶ διεσπαρμένοι ἀπόστολοι μετεβλήθησαν αἴφνης εἰς τολμηροτάτους καὶ λεοντοθύμους ἄνδρας, ἀντιμετωπίζοντας τὸν κόσμον δλόκληρον μὲ σαφῶς καθωρισμένους ἱεραποστολικούς σκοποὺς (Γρηγορ. Παπαμιχαήλ, Ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ τρανῶς καὶ ἀκαταγωνίστως ἀποδεικνυομένη, Ἀθῆναι 1936, σ. 13-14). Οὗτοι μετὰ θάρρους κηρύττουν : «Ὁ ἀκηκόαμεν, ὃ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν... ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν» (Α' Ἰωάν. α', 1-3). Τολμηρότατα βροντοφωνεῖ ὁ πρῶν ἀρνητῆς Πέτρος : «Γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραήλ, ὅτι Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὃ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε» (Πράξ. β', 36). Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης διεκήρυξαν μαζὶ ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου : «Οὐ δυνάμεθα ἡμεῖς, ἀ εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν» (Πράξ. δ', 20).

Ἡ περὶ τῆς Ἀναστάσεως βεβαιότης τῶν Ἀποστόλων διαποτίζει τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀναστάσεως, ἥτις εἶναι ἡ μόνη πιστὴ θυγάτηρ καὶ κανονικὴ συνέχεια τῆς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων διὰ τοῦ περὶ τῆς Ἀναστάσεως κηρύγματος θεμελιωθεῖσης Ἐκκλησίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

ΔΒ. Αὐτὰ μὲν λοιπὸν ἔτσι γίνηκαν, καὶ τὸ πλοῖο ἦτανε κατάφορτο ἀπὸ μάθηση, σ' ὅσο βέβαια βαθμὸν εἶναι κατορθωτὸ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύση. Γιατὶ τὸ παραπέρα ἀπὸ τὰ Γάδειρα¹ εἶναι ἀδιάβατο. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ ἐπαναπατρισθοῦμε, καὶ νὰ διαμορφώσωμεν μιὰν ἀνώτερη ζωὴ καὶ νὰ καταπιασθοῦμε, αὐτὰ πού ἐλπίζαμε, καὶ πού μᾶς περίμεναν ὅλα μαζί. Ἐφθασεν λοιπὸν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναχώρησής μας κι' ὄλων ὅσα συνακολουθοῦν τοὺς μισεμούς, λόγια ἀποχαιρετιστήρια, λόγια γιὰ τὸ ξεπροβόδισμα, προτροπές ν' ἀνακαλέσωμε τὴν ἀπόφασή μας, λυπητερὰ ξεφωνητὰ, σφικταγκαλιάσματα, δάκρυα. Γιατὶ τίποτε δὲν εἶναι στὸν καθένα τόσο θλιβερό, ὅσο τὸ ν' ἀποχωρίζεται κανεὶς ἀπὸ τὶς Ἀθήνες, ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ συνταξιώτῃς του, κι' ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο. Γίνεται λοιπὸν τότε θέαμα λυπητερό καὶ πού ἀξίζει νὰ τὸ θυμᾶται κανεὶς. Ἀφοῦ λοιπὸν μᾶς περιτριγύρισαν οἱ συντροφίῃς ἀπὸ τοὺς φίλους μας καὶ τοὺς συνομιληκοὺς μας, καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς δασκάλους μας, μᾶς ἔλεγαν, παρακαλετὰ, καὶ παραπειστικὰ καὶ πιεστικὰ, πῶς δὲν θὰ μᾶς ἀφήσουν νὰ φύγωμε, κι' ὅ,τι θέλει ἄς γίνῃ. Καὶ τί ἔμεινε πού δὲν τὸ εἶπαν; Καὶ τί ἔμεινε, πού νὰ μὴν τὸ κάνουν, ὅπως φυσικὸ εἶναι νὰ κάμουν ὅσοι νοιώθουν πόνο. Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ ἐπικρίνω μὲν λίγο τὸν ἑαυτό μου, καὶ τὴν θεῖαν ἐκείνη καὶ ἀσύγκριτη ψυχὴ. Γιατὶ ἐκεῖνος μὲν ἀφοῦ ἐξήγησε τὶς αἰτίες τῆς ἐπιστροφῆς μας, παρουσιάσθηκε μ' ἐπιχειρήματα πού ἐξουδετέρωναν αὐτοὺς πού τὸν ἐμπόδιζαν· καὶ στανικά τους μὲν, ὅπως δὴποτε ὅμως τοῦ ἐσυγχωρήθηκαν ὁ μισεμὸς του. Ἐγὼ δὲ ἀπόμεινα στὰς Ἀθήνας· κι' ἐπειδὴ πρέπει νὰ λέγεται ἡ ἀλήθεια, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος μὲν γιατί λιγοψύχησα κάπως· κι' ἀπὸ τ' ἄλλο, ἐπειδὴ κατὰ κάποιον τρόπο μ' ἐπρόδωσεν ἐκεῖνος νὰ τὸν ἀφήσω νὰ φύγῃ, ἐνῶ δὲν τὸν ἄφηνα καὶ νὰ ὑποχωρήσω σ' αὐτοὺς πού με τραβοκοποῦσαν, πράγμα πού προτοῦ νὰ γίνῃ ἦταν ἀπίστευτο. Γιατὶ γίνεται σὰν νὰ χωρίζεται ἓνα σῶμα στὰ δύο, καὶ νέκρωση καὶ τῶν δυό: εἴτε μοσχάρια ὁμογάλακτα εἶναι, εἴτε βόδια πού σέρνουν μαζί τ' ἄλέτρι καὶ πού τὰ χωρίζουν· καὶ μουγκρίζουν κλαψιάρικα, ὅταν ξεμακραίνῃ τὸ ἓνα ἀπὸ τ' ἄλλο, καὶ δὲν τὸ βαστοῦν πού χωρίζονται. Δὲν ἐβάσταξεν ὅμως περισ-

1. Παραπέρα ἀπὸ τὰ Γάδειρα («Ἐπέκεινα Γαδεῖρων»).

Πόλη τῆς Ἰσπανίας, πού ἐνομιζέτο πῶς ἦτανε ἡ ἄκρη τοῦ κόσμου· γιατί ἀπὸ ἐκεῖ ἀρχίζει ὁ ὠκεανὸς, πού εἶναι ἀπέραντος, ὅπως λέει καὶ ὁ Πίνδαρος «τὸ πόρσω ἔστι σοφοῖς ἄτατον, κάσφοις» (Ὀλυμπ. Γ', 79).

σότερο και πολύ καιρό ή ζημιὰ που έπαθα· γιατί και δέν τὸ βιά-
σταξα περισσότερο νὰ φαίνωμε άξιοδάκρυτος, και νὰ λογοδοτῶ
στὸν καθένα γιὰ τὸν χωρισμό μας. Ἐλλά άφου ξμεινα λιγοστὸν
άκομη καιρό στην Ἀθήνα, ὁ πόθος μ' έκαμε νὰ μοιάσω με τ' ά-
λογο που αναφέρει ὁ Ὅμηρος²· κι' άφου έσπασα τὰ σχοινιά αυ-
τῶν που μ' έμπόδιζαν, τριπόδισα χοροπηδώντας πρὸς τοὺς κάμ-
πους κι' έτρεξα πρὸς τὸν σύντροφό μου.

ΑΓ. Ἐτσι λοιπὸν ξαναγυρίσαμε πίσω, άφου έκάναμε λίγες
ύποχωρήσεις στην κοσμική ζωή και στὸ θεάτρο της, και τότες,
ὄσες έπρεπε γιὰ νὰ ίκανοποιήσω τὸν κοινὸ πόθο. Κι' έπειδὴ
κι' έμεις βέβαια δέν είχαμε τὴν διάθεση νὰ κάνωμε τὸν ήθοποιό,
οὔτε και νὰ έπιδεικνυώμαστε, γρήγορα αυτοκυριαρχηθήκαμε·
και συμπεριφερθήκαμε σαν άντρες, κι' από παιδιὰ άμούστακα
που είμαστε προχωρήσαμε θαρρετὰ στη ζωή τῆς μελέτης και
του στοχασμοῦ, ὄχι ὅμως ζώντας άκομη μαζί, γιατί δέν μᾶς άφη-
σε ὁ φθόνος, άχώριστοι ὅμως στὸν άμοιβαίό μας πόθο. Γιατί εκεί-
νον μὲν τὸν έκράτησεν ή Καισάρεια, σαν ένα δεύτερο οικιστή της
και πολιοῦχό της. Κατόπιν και μερικά ταξίδια, έπειδὴ δέν μᾶς
συγκρατοῦσε τίποτα, άφου είχαμε τὰ χρειαζόμενά μας, και
δέν ήπανε έξω από τὸ πρόγραμμά μας ή ήσυχη κι' άτάραχη
αὐτὴ ζωή. Ἐμένα δέ, ή ευλάβεια πρὸς τὰ γονικά μου, και τὸ
χρέος μου νὰ τοὺς γηροκομίσω, και ξεσήκωμα από άτυχίες³ που
μὲ βρήκαν, μ' έκράτησαν μακριὰ του· και ίσως βέβαια νὰ μὴν
ήτανε αὐτὸ που έκαμα οὔτε καλὸ οὔτε και σωστό, πάντως ὅμως
μὲ ξεμάκρυναν από κοντά του. Στοχάζομαι δέ αν δέν είναι αὐτὸ
και ή κύρια άφορμὴ γιὰ ὄλες τις άνωμαλίες και τις δυσκολίες που
μὲ βρήκαν στη ζωή· και τὸ ὅτι δέν υπήρξε στρωτὸς κι' ευκολο-
διάβατος ὁ δρόμος μου πρὸς τὴν ζωή τῆς εὐσέβειας και τῆς μελέ-
της· και που δέν ανταποκρίνονται οὔτε πρὸς τὴν έφεσή μου οὔ-
τε και πρὸς τὴν ύπόθεση.

ΑΔ. Τὰ μὲν λοιπὸν δικά μας πράγματα, ἄς πάρουν τὸν δρό-
μο που θέλει ὁ Θεός. Και είθε νὰ πάρουν τὸν καλύτερο, με τις
ιδικές του πρεσβείες. Ἐκείνον δέ, ή χιλιότροπη του Θεοῦ φι-

2. Τ' άλογο που αναφέρει ὁ Ὅμηρος («Κατὰ τὸν
Ὀμηρικὸν Ἴππον»).

«Ὡς δ' ὅτε τις στατὸς ἵππος άποστήσας επί φάτνη, δεσμὸν άπορρήξω
θεύει πεδίσιο κροαίνων» (Ιλ. Ζ', 506).

3. Ξεσήκωμα από άτυχίες («Συμφορῶν έπανάστα-
σις»).

Συρροή από άτυχίες· έννοεϊ ίσως τὸν θάνατο τῆς άδελφῆς του Γοργο-
νίας και του άδελφοῦ του Καισαρίου, και τοὺς άγώνες που έκαμε γιὰ νὰ
διασώση και ν' άποδώση στὸν πατέρα του τὴν περιουσία τους που τὴν δι-
ήρπαζαν.

λανθρωπία και ἡ φροντίδα του γιά τήν ἐξοικονόμηση τοῦ ἀνθρώπινου γένους, τόν ἔκανε γνωστό μέ πολλά ζητήματα πού φανερώθηκαν· και ἀφοῦ πάντα λαμπρότερο τόν ἀνάδειξε, τόν ἐπρόβαλε λαμπτήρα τῆς Ἐκκλησίας περίφημο και κοσμοξάκουστο στρατολογώντας τον τελικά στήν διακυβέρνηση τοῦ ἱεροῦ πρεσβυτερίου, και σέ μιὰ πόλη, τήν Καισάρεια, εἰδοποιώντας σάν μέ πυρσόν⁴ ὅλη τήν οἰκουμένη. Χωρίς νά προσχεδιάση μ' ὁποιοδήποτε τρόπο τήν ἱεραρχική του ἀνάδειξη, και χωρίς νά τοῦ ἐξαγνίση και νά τόν φωτίση ὁμαδικά, ὅπως γίνεται σήμερα γιά ὅλους πού ἐπιζητοῦνε ἐκκλησιαστικά ἀξιώματα, ἀλλά καταξιώνοντάς τον μέ τήν ἀμοιβήν αὐτήν, σύμφωνα μέ τήν τάξη και μέ τόν νόμο τῆς πνευματικῆς προκοπῆς.

Γιατί δέν μ' ἀρέσει ἐμένα ἡ ἀταξία και ἡ ἀκαταστασία πού ὑπάρχει σ' ἐμάς· και μερικὲς φορές, και μεταξύ ἐκείνων πού προβαδίζουν στίς τιμές· γιατί δέν θ' ἀποτολμήσω νά κατηγορήσω ὅλους, γιατί δέν εἶναι και δίκαιο. Μ' ἀρέσει ὅμως ὁ ναυτικός νόμος, πού ἀφοῦ ἐμπιστευθῆ προτῆτερα τὰ κουπιὰ στό σημερινὸ πλοίαρχο, κι' ἀφοῦ ἀπὸ ἐκεῖ τόν ὀδηγήσει στό πρωρεῖο, κι' ἀφοῦ τόν κρίνει προηγουμένως τῆς ἐμπιστοσύνης γι' αὐτά, ἔτσι τόν ἐγκαθιστᾷ στό τιμόνι, ἀφοῦ προτῆτερα ἐθαλασσομάχησε μέ τὰ κουπιὰ σέ πολλές θάλασσες, κι' ἀφοῦ ἀντιμετώπισε πολλοὺς ἀνεμοδαρμούς. Τὸ ἴδιο συμβαίνει και μέ τοὺς στρατιωτικούς, πού γίνεται κανεὶς διαδοχικά στρατιώτης, ταξίαρχος, στρατηγός· αὐτὴ εἶναι ἡ ἄριστη και ἡ ἐπωφελεστέρα γιά τοὺς ἀρχόμενους τάξη. Κι' ἂν γίνονταν τὸ ἴδιο και σ' ἐμάς, θάτανε και τὰ δικά μας πράγματα πολὺ ἀξιολογώτερα. Τώρα δὲ κινδυνεύομε τὸ σπουδαιότερο τάγμα ἀπὸ ὅσα ἔχομε, νά καταντήση τὸ πλεῖο καταγέλαστο ἀπ' ὅλα. Γιατί τ' ἀνώτερα ἀξιώματα τὰ παίρνουν ὅσοι ξεχωρίζουν περισσότερο ὄχι στήν ἀρετή, ἀλλὰ στήν ἀχρειότητά τους.

ΛΕ. Ὁ Σαμουήλ ἀνάμεσα στοὺς προφῆτες, πού μάντευε τὰ μελλούμενα, μὰ κι' ὁ καταφρονημένος Σαμουήλ⁵. Ὁ Ροβοάμ ἀνάμεσα στοὺς βασιληᾶδες, ὁ γιὸς τοῦ Σολομώντα, μὰ και ὁ Ἱεροβοάμ⁶, ὁ δούλος και ὁ ἀποστάτης. Και βέβαια δέν ὑπάρχει

4. Εἰδοποιώντας σάν μέ πυρσὸ («Τῆ οἰκουμένην πυρσεύουσα»).

Κατὰ τὸ Εὐαγγελικὸ ρητό: «Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου· οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὕτω λαμπάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων» (Ματθ. ε', 14-16).

5. Ὁ καταφρονημένος Σαμουήλ («Σαοὺλ ὁ ἀπόβλητος»).

Και ἀπὸ αὐτὸ και ἡ παροιμία: «και κόρχορος ἐν λαχάνοις, και Σαοὺλ ἐν προφήταις».

6. «Ροβοάμ και Ἱεροβοάμ».

Ὁ Ροβοάμ ἦτανε υἱὸς και διάδοχος τοῦ Σολομώντα κι' ἐβασίλευσε

κάνεις γιατρός χωρίς να μάθη προηγουμένως την φύση κάθε αρρώστειας, ούτε και ζωγράφος, που δεν έμαθε ν' ανακατώνη τὰ λογῆς λογῆς χρώματα, ἢ καὶ δὲν τὰ παρασκεύασε. Ὁ Προκαθήμενος ὅμως βρίσκειταί εὐκολα, χωρίς νὰ ψάξουν μὲ κόπο νὰ τὸν βροῦνε, καὶ μὲ ἱκανότητες καινουργιοφτιαγμένες, καὶ σπαρμένους καὶ ξεφυτρωμένους τὴν ἴδια στιγμὴν, ὅπως ὁ μῦθος τὸ κάνει γιὰ τοὺς γίγαντες ⁷.

Μονομερῆς πλάθουμε τοὺς ἀγίους, καὶ προστάζομε νᾶναι σοφοὶ ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἐβασάνισαν ποτὲ τὸ μυαλό τους, οὔτε κι' ἐπρόσφεραν τὸ παραμικρό, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τους, γιὰ ν' ἀποκτήσουν τὸ ἀξίωμα. Κι' αὐτὸς μὲν ποὺ εἶναι ἀξίος γιὰ τὴν ἀνώτερη θέση μένει εὐχαριστημένος μὲ τὴν κατώτερη καὶ μένει σ' αὐτὴ μὲ ταπεινοσύνη, ἐνῶ καὶ ἀνώτερη μὴ μὴ ἔχει ἀποκτήσει μελετώντας τὰ θεῖα λόγια καὶ μὲ μεγάλους περιορισμοὺς ἐταλαιπώρησε τὴν σάρκα του, γιὰ νὰ τὴν ὑποτάξῃ στὸ πνεῦμα. Ὁ δὲ ἀμόρφωτος θρονιαίζεται ξιππασμένος σὰν πρωτόθρονος καὶ γίνεται πειστικὸς στοὺς καλύτεροὺς του, καὶ δὲν τρέμει γιὰ τ' ἀξιώματά του, οὔτε κι' ἀνατριχιάζει τὸ πρόσωπό του, βλέποντας αὐτὸν ποὺ ἀξίζει σὲ κατώτερο βαθμό. Ἀλλὰ μαζὶ μὲ τὴν ἐξουσία ποὺ ἀσκεῖ νομίζει καὶ σοφώτερο τὸν ἑαυτό του, γιὰτὶ δὲν ἔχει συναίσθηση τοῦ κακοῦ κι' ἔχασε τὴν ὀρθοκρισία του ἀπὸ τὴν ἄσκηση τῆς ἐξουσίας.

ΛΣΤ. Δὲν ἦτανε ὅμως παρόμοιος κι' ὁ πολὺς καὶ μεγάλος Βασίλειος, ἀλλὰ ὅπως καὶ σ' ὅλα τ' ἄλλα, ἔτσι κι' ὡς πρὸς τὴν τάξη καὶ τὴν εὐπρέπεια σ' αὐτά, γίνηκε τὸ πρότυπο γιὰ πολλοὺς. Γιατὶ ἀφοῦ πρῶτα γίνηκε ἀναγνώστης κι' ἐδιάβαζε στὸ λαὸ τὰ ἱερὰ βιβλία, αὐτὸς ποὺ ἦτανε ὁ ἐξηγητὴς τους, καὶ δὲν ἐνόμισεν ἀνάξια γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν τάξην αὐτὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, τότε μονάχα χειροτονήθηκε πρεσβύτερος, κι' ἔτσι δοξολόγησε τὸν Κύριο καὶ μὲ τὸν βαθμὸ τῆς Ἀρχιερωσύνης. Χωρὶς νὰ πάρῃ μὲ κατεργαριῆς τὴν ἐξουσία, κι' οὔτε νὰ τὸν ἀρπάξῃ καὶ χωρὶς νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν τιμὴ, ἀλλὰ ἀφοῦ τὸν ἀναζήτησεν ἡ τιμὴ, κι' ἀφοῦ τὴν δωρεὰ ποὺ δέχθηκε δὲν τὴν πῆρε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Θεό.

⁷ Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

ἐπάνω σὲ δύο φυλές. Ὁ Ἱεροβοὰμ ἦτανε υἱὸς τοῦ Ναβὰθ, ἀπὸ τὴν φυλὴ Ἐφραὶμ κι' ἐβασίλευσεν ἐπάνω σὲ δέκα φυλές.

7. Ὅπως ὁ μῦθος τὸ κάνει γιὰ τοὺς Γίγαντες («Ὁ μῦθος ποιεῖ τοὺς Γίγαντας»).

Οἱ Γίγαντες ἦσαν παιδιὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, ἀπὸ τὴν ὁποία κι' ἐγεννήθηκαν· εἶχαν δὲ ὁ καθένας τους πενήντα κεφαλὰς καὶ ἑκατὸν χέρια καὶ ἦσαν τρεῖς ὁ Κόττος, ὁ Βρεάρεως καὶ ὁ Γύτης· κι' ἐβοήθησαν τὸν Δία στὸν μακρύχρονο τοῦ πόλεμο ἐναντίον τῶν Τιτάνων καὶ τοῦ πατέρα του Κρόνου, γιὰ νὰ τὸν ἐκθρονίσῃ.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΜΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ *

Γ'

Ε'. Ο ΠΟΘΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ.

Βεβαίως, ὑπάρχει ἓνα μεγάλο μέρος τῆς Χριστιανωσύνης, ποῦ εὐρίσκεται ἔξω τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἶναι λυπηρόν, διότι λόγοι καθαρῶς ἐγωϊσμοῦ καὶ ἰδιοτελείας, συνετέλεσαν, εἰς τὸ νὰ ἀποσχισθοῦν ἀπὸ αὐτὴν, ν' ἀρνηθοῦν τὴν Ἀποστολικὴν Ἱ. Παράδοσιν, ἢ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν λυδίαν λίθον διὰ τὴν ὀρθὴν ἐρμηνείαν τῶν Γραφῶν, νὰ υἰοθετήσουν ἢ ἐπινοήσουν αἰρετικὰς καινοτομίας, δοξασίας. Καὶ οὕτως νὰ καταστοῦν πεπλανημένοι, α ἰ ρ ε τ ι κ ο ἰ !

Ὁ Ὁρθοδοξία θλίβεται διὰ τὰ σχίσματα. Πονεῖ διὰ τὸ κατάντημα ὄλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀσυλλογίστως τὴν ἐγκατέλειψαν καὶ πελαγοδρομοῦν. Καί, εἰς τὴν καθημερινὴν προσευχὴν τῆς ἱκετεύει τὸν Κύριον, ὅπως κάμῃ τὸ ἔλεός Του, καὶ εὐρῆ, ἐν τῇ πανσοφίᾳ Του, τρόπον, διὰ νὰ ἀναγνωρίσουν οἱ πεπλανημένοι οὗτοι ἀδελφοὶ τὰ σφάλματά τους, καὶ ἐπανέλθουν τὸ συντομώτερον εἰς τὴν ἀλήθειάν Του, τὴν Ὁρθοδοξίαν μας.

Διάπυρος, ἄρα, καὶ συνεχὴς πόθος τῆς Ὁρθοδοξίας μας εἶναι τὸ ἀποστολικὸν παράγγελμά μας : «σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης... διότι εἰς Κύριος, μία πίστις, ἓν βᾶπτισμα (Ἐφεσ. δ', 3-5).

Διὰ τοῦτο πάντοτε, ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ χριστιανικῆς ἀνωτερότητος, χωρὶς ἐμπαθείας καὶ μισαλλοδοξίας, ὀδεύει πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ αἰωνίου χρέους τῆς, ἢ Ὁρθοδοξίας μας, τὸ ὁποῖον εἶναι : ἡ μαρτυρία τῆς εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον.

Καὶ περιμένει, μὲ ἰώβειον ὑπομονήν, τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν λογικὴν τῆς μάνδραν τῶν ἀπεσχισμένων ἀπ' αὐτὴν, τῶν πεπλανημένων παιδιῶν τῆς. Αὐτὴ εἶναι ἡ ὀρθὴ καὶ μοναδικὴ «θέσις» τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ ἀξίωσις τῶν ἑτεροδόξων, ὅπως ἡ Ὁρθοδοξία ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν Ρωμαιοκαθολικισμὸν ἢ συνενωθῇ μὲ τὸν Προτεσταντι-

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ».

σμόν ἢ μὲ ἄλλας αἰρετικὰς παραφυάδας — ὅπως ὁ Ἀγγλικανισμὸς καὶ αἱ λεγόμεναι Προχαλκηδόνιοι ἐκκλησίαι — εἶναι καθ' ὀλοκληρίαν ἀπαράδεκτος, ὡς παράλογος.

Ἐκ μέρους τούτων, κυρίως τῶν πρώτων, ἡ Ὁρθοδοξία ὑπέστη τὰ πάνδεινα, διὰ τὰ προσηλυτισθῆ ἢ ἐξαφανισθῆ. Ἐν τούτοις, μὲ ἀνεξικακίαν καὶ συμπόνιαν πραγματικῆν, τοὺς ἀντιμετωπίζει ὅλους, παραμένουσα ἀμετακίνητη εἰς τὰς ἐπάλληξαι, χωρὶς καμμίαν διάθεσιν ὑποχωρήσεως, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον. Διότι, εὐσυνειδήτως πιστεύει, ὅτι αὐτὴ — καὶ μόνον αὐτὴ, ἡ Ὁρθοδοξία — συνεχίζει ἀδιασπάρτως τὴν ἀρχαίαν, ἀδιαίρετον, ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Καὶ ἀποτελεῖ ἀποκλειστικῶς τὴν Μίαν, Ἀγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Καὶ ἐκ τῆς θέσεως ταύτης ἡ Ὁρθοδοξία, ὡς θεσμὸς πνευματικὸς, ἀπευθύνεται εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων, τὰς ὁποίας προσπαθεῖ ν' ἀπαλλάξῃ ἐκ τῆς ὑφισταμένης εἰς αὐτὰς κρίσεως, ἐμπνέουσα τὴν σύνεσιν, τὴν σωφροσύνην, τὴν ὠριμότητα καὶ συντηρητικότητα, τὴν ἀποχὴν ἐκ πάσης ἀκρότητος — ὑπερβολῆς, καὶ διδάσκουσα τὸ κοινωνικὸν της κήρυγμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀγάπη, δικαιοσύνη, ἀλήθεια, εἰρήνη καὶ χαρά.

Τὴν τοιαύτην μαρτυρίαν τῆς κυριολεκτικῶς διψᾷ καὶ νοσταλγεῖ ὁ μακρὰν τῆς χριστιανικῆς Ὁρθοδοξίας κόσμος, καθὼς ὑπὸ πλείστων, καὶ μάλιστα μεμορφωμένων ἑτεροδόξων ἀνδρῶν ὁμολογεῖται. Διότι ἀκριβῶς διεκρίβωσαν τὸ πνευματικὸν χάος, εἰς τὸ ὁποῖον φέρονται. Διότι, ἀντελήφθησαν, ὅτι στεροῦνται τὰς ἀναλλοιώτους, καθαρὰς καὶ ζωηφόρους ἀρχὰς τῆς Ὁρθοδοξίας μας. Πλὴν ὑπάρχουν δυστυχῶς πολλοὶ ἀκόμη δισταγμοί, πολλαὶ ἐπιφυλάξεις ἀπὸ μέρους τῆς ἡγεσίας των. Ὅμως εὐελπιστοῦμεν, ὅτι ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ πάσης παρακλήσεως, ἡ Αὐτοαλήθεια, θὰ ἐμπνεύσῃ εἰς πάντας, εἰς κάποιαν εὐλογητὴν καὶ πολυπόθητον στιγμήν, πνεῦμα ταπεινώσεως, πρὸς φωταγώγησιν τῶν καρδιῶν ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς, διὰ τὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν ἀκήρατον καὶ ἄχραντον Ὁρθοδοξίαν μας οἱ πάντες. Διὰ τὰ ἐπικρατήσῃ παντοῦ ἡ ἀγία μας ὀρθόδοξος Παράδοσις. Καὶ τὰ συντελεσθῆ τὸ παμμέγιστο θαῦμα, συμφώνως πρὸς τὸ ὁποῖον θὰ γίνῃ μί α π ο ἰ μ ν η ὑ π ὸ ἕ ν α π ο ι μ ἔ ν α, τὸν Χ ρ ι σ τ ὸ ν (Ἰωάν. 1', 16).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἔχομεν ὅμως ἡμεῖς, ὡς ἑλληνορθόδοξος κόσμος, ὑφίστην εὐθύνην ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐνώπιον τοῦ κόσμου.

Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μέν, διότι εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἔκαμε τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ ἐμπιστευθῆ ἕξ ἀρχῆς, καὶ νὰ κατέχωμεν μέχρι σήμερον τὰ σκῆπτρα τῆς Ὁρθοδοξίας, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἄλλως τε τὸ Ἔθνος μας, ἐν μέσῳ πλείστων λαιλάπων, κινδύνων καὶ δοκιμασιῶν ἀπεριγράπτων, διεφυλάχθη, καὶ ἐσώθη. Καὶ τοῦτο, διότι, ψυχὴ καὶ ἰδέα μεγάλη τοῦ Ἐθνους μας εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία, ἡ ὁποία διαποτίζεται βαθύτατα ἀπὸ τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα. Ἐνώπιον δὲ τοῦ κόσμου, διότι ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μας καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τῆς ἐκπηγάζει τὸ ἀληθινὸν φῶς τῆς καθοδηγήσεως ὄλων τῶν λαῶν, πρὸς θεμελίωσιν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, πρὸς συμβίωσιν, με πνεῦμα ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης, τῶν ἔθνων καὶ λαῶν ὅλου τοῦ κόσμου.

Διὰ τοῦτο, πλήρεις ἀλκῆς καὶ πνευματικῆς εὐρωστίας, ὀφείλομεν τὴν γλυκυτάτην Ὁρθοδοξίαν μας νὰ περιφρουρῶμεν καὶ διαφυλάττωμεν, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ· νὰ ζῶμεν συνειδητῶς τὴν μυστηριακὴν ζωὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, μέσα εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον τοῦ ὕλισμοῦ, τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως, παρέχοντες λαμπρὸν παράδειγμα ἡθους καὶ ψυχικῆς ὠραιότητος. Χρεωστοῦμεν, ἐπίσης, νὰ προβάλλωμεν ἐμπράκτως τοὺς θησαυροὺς τῆς παραδόσεώς μας. Νὰ συνειδητοποιήσωμεν τὴν παγκόσμιον ἀποστολὴν τῆς, πρὸς ἐνθουσιώδη ἐργασίαν διὰ τὴν ἀξιοποίησιν παντὸς καλοῦ κάγαθοῦ.

Δὲν πρέπει οὐδενὸς νὰ διαφεύγη τὴν προσοχὴν, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία θέλει τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἀηττήτους ἀγωνιστάς, πιστοὺς «ἄχρι θανάτου» (Ἄποκ. β', 10) πρὸς τὸν Χριστόν. Διότι, ἡ ἰσχυροτέρα μαρτυρία τῆς δυνάμεώς τῆς καὶ τῆς ἀντοχῆς τῆς εἶναι ἡ θυσία τῶν τέκνων τῆς. Καὶ διὰ τοῦτο ἐντὸς τῆς ὀρθοδόξου συνειδητέσεώς μας, τῆς ψυχῆς μας, εἶναι ἀνάγκη νὰ σκιρτᾷ, νὰ πάλλεται, νὰ ἐνθουσιᾷ, τὸ ἀγωνιστικὸν πνεῦμα τῶν Γρηγορίων καὶ Χρυσοστόμων, τῶν Βασιλείων καὶ Μεθοδίων, τῶν Φωτίων καὶ Κηρουλαρίων, τῶν Βρυεννίων καὶ Μάρκων, ὥστε νὰ μείνωμεν ἀκατάβλητοι, φλογεροί, ἡρωϊκοὶ καὶ πρόμαχοι τῆς Ὁρθοδοξίας μας.

Ἐπερήφανοι δι' αὐτὴν, διότι οὐδέποτε ἐκαινοτόμησεν, ἀλλ' ἀναλλοίωτον, ἀπαραχάρακτον, ἐκράτησε καὶ κρατεῖ τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν καὶ πίστιν, ἃς προσευχώμεθα «ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», ἥτοι τῆς ἐπιστροφῆς τῶν πεπλανημένων καὶ ἀπεσχισμένων ἐξ αὐτῆς χριστιανῶν, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ προσέλθουν, καὶ ἀντλήσουν, ἐκ τῆς κρυσταλλίνης πηγῆς τῆς Ὁρθοδοξίας μας, τὰ ὀλοκάθαρα καὶ ζωογόνα νάματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀληθείας. Εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀξιοθῶμεν ὅλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς γῆς, αὐτὴν τὴν πίστιν, τὴν φλο-

Ἐκλεκτὲς σελίδες ἀπὸ τὸν Ἰ. Χρυσόστομο.

Ἡ ΑΛΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΟΛΟΦΑΝΕΡΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ*

(Ἀπὸ τὴν πέμπτην ὁμιλία του στὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή)

Γ'

Ἄκουσε λοιπὸν τί λέει ὁ προφήτης Ἡλίας, ὕστερα ἀπὸ τὸν φοβερὸν ἐκεῖνο λιμό, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν θαυμαστὴ νεροποντὴ καὶ τὸν κεραυνό, ποὺ τὸν κατέβασαν ἀπὸ τὸν οὐρανό, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ ὀλοκαύτωμα, ὅταν τὸν ἐξώριζαν στὸ πλέον ἀτόμακρο σημεῖο τῆς χώρας τους. «Κύριε, τοὺς προφήτῃς σου τοὺς ἔσφαζαν, τὰ θυσιαστήριά σου τὰ κατάσκαψαν, κι' ἐγὼ ἀπόμεινα μονάχος καὶ θέλουν νὰ μὲ θανατώσουν» (Βασ. Γ', 19). Αὐτοὺς λοιπὸν γιὰ ποιὸ λόγο θὰ τοὺς πρόσεχαν; Πῆγτε μου· γιατί αὐτοί, κι' ἀπὸ ἔλους ἐκείνους ἦσαν ἀσημαντότεροι, κι' ἔκαναν τέτοια παράδοξα πράγματα, ποὺ γι' αὐτὰ ἐσταύρωσαν καὶ τὸν Διδάσκαλο. Ἐπειτα δέ, δὲν τὸ νόμιζαν πὼς εἶναι παρόμοια φοβερὸ κι' ἀξιοκατάκριτο τὸ νὰ τὰ λέη αὐτὰ ὁ Χριστός, καὶ νὰ τὰ ἐπαναλάβουν κι' αὐτοί. Γιατί γιὰ κείνον μὲν ἐλόγιαζαν πὼς τὰ κάνει αὐτά, γιὰ ν' ἀποκτήσῃ δόξα, αὐ-

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ».

γεράν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα, ποὺ ἐκήρυξαν οἱ Ἄποστολοι, αὐτὴν τὴν ἄμωμον πίστιν, διὰ τὴν ὁποίαν ποταμηδὸν ἔχυσαν τὸ αἷμα των οἱ καλλίνικοι Μάρτυρες, αὐτὴν τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν, διὰ τὴν ὁποίαν ἠγωνίσθησαν οἱ ἅγιοι Πατέρες, καὶ μᾶς παρέδωσαν καὶ κρατοῦμεν ἡμεῖς, κατ' εὐνοίαν Θεῖαν, ὅλοι νὰ ὁμολογῶμεν ἀπὸ κοινοῦ, ὅλοι νὰ κηρύττωμεν, δι' αὐτὴν ὅλοι νὰ ζῶμεν, ὑμνοῦντες ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ τὸν θρίαμβον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ διὰ τῆς Ἀναστάσεως Του, δοξάζοντες τὴν Ἁγίαν Τριάδα, ὅποτε θὰ αἰσθανόμεθα, καὶ ἀπὸ τοῦδε θὰ προγευόμεθα, τὴν μέλλουσαν δόξαν, τὴν ἰδικὴν μας δόξαν, ὡς μίαν πραγματικότητα, ὡς ἓνα αἰώνιον προσωπικόν μας θρίαμβον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Παμβασιλέως Χριστοῦ, τοῦ μεγάλου Θεοῦ τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας ἡμῶν.

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
(Τέλος) Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

τούς δὲ θὰ τοὺς ἐμισοῦσαν καὶ πολὺ περισσότερο, γιατί τοὺς ἐναντιώνονταν γιὰ λογαριασμό ἄλλου.

* * *

Ἄλλὰ τοὺς βοηθοῦσαν οἱ Ρωμαῖκοὶ νόμοι; Ἄλλὰ αὐτοὶ μᾶλλον τοὺς ἐμπόδιζαν, γιατί ἔλεγαν: «Ὁ καθένας ποὺ κάνει τὸν ἑαυτό του βασιλέα, δὲν εἶναι φίλος τοῦ Καίσαρος» (Ἰωάν. 10', 12). «Ὡστε τοῦτο μονάχα ἔφθανε γιὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ· γιατί γιὰ κάποιον ποὺ νομίσθηκε πὼς ζητοῦσε νὰ γίνῃ τύραννος καὶ μαθητὲς του ἦσαν, κι' ἐπεδίωκαν νὰ δυναμώσουν τίς ἐπιδιώξεις του. Τί λοιπὸν τοὺς ξεσήκωνε τόσο πολὺ, ὥστε νὰ πέσουν σὲ τόσους μεγάλους κινδύνους; Καὶ τί λέγοντας γι' αὐτὸν ἐνόμιζαν πὼς θὰ γίνουν ἀξιοπίστευτοι; Μήπως ὅτι γεννήθηκεν ἀπὸ μιὰ πτωχὴν Ἑβραία, ποὺ ἦτανε ἀρραβωνιασμένη μ' ἓναν Ἑβραῖο ξυλουργό; Ὅτι κατάγονται ἀπὸ μιὰ φυλὴ ποὺ τὴν μισοῦσεν ὅλος ὁ κόσμος; Μὰ ὅλα αὐτὰ ὄχι μόνον δὲν ἦσαν ἱκανὰ νὰ πείθουν καὶ νὰ παρασύρουν τοὺς ἀκροατὲς, ἀλλὰ νὰ τοὺς κάνουν νὰ ἐναντιώνονται σ' ὅλα, καὶ μάλιστα σ' αὐτὰ ποὺ τοὺς ἔλεγε ὁ σκοινοποιὸς καὶ ὁ ψαράς. Δὲν τὰ καταλάβαιναν λοιπὸν οἱ μαθητὲς ὅλα αὐτά; Γιατί οἱ δειλοὶ χαρακτηριστῆρες μποροῦν νὰ φαντάζονται πράγματα περισσότερα ἀπὸ τὴν πραγματικότητά· κι' αὐτοὶ τέτοιοι ἦσαν. Ποῦ στήριζαν λοιπὸν τίς ἐλπίδες τους ὅτι θὰ ἐπιτύχουν; Εἶναι βέβαιο, πὼς μᾶλλον, ποτὲ δὲν θὰ θᾶκαναν τέτοια ἐλπίδα, ἀφοῦ ὅλα γύρω τους τοὺς ὠδηγοῦσαν στὸ ἀντίθετο συμπέρασμα, ἂν δὲν εἶχεν ἀναστηθῆ ὁ Χριστός.

* * *

Δὲν εἶναι λοιπὸν εὐκολοφανέρωτο καὶ γι' αὐτοὺς ἀκόμη ποὺ εἶναι πάρα πολὺ βαρυνούσηδες, πὼς ἂν δὲν τοὺς ἐσκέπαζε πλοῦσια καὶ μεγάλη ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ κι' ἂν δὲν εἶχανε χειροπιαστὰ δεῖγματα γιὰ τὴν Ἀνάστασι, δὲν θὰ μποροῦσαν ὄχι μονάχα νὰ τὸ ἐπιχειρήσουν καὶ νὰ τὸ κατορθώσουν, ἀλλὰ καὶ οὔτε νὰ τὰ βάλουν στὸ νοῦ τους αὐτά; Γιατί ἂν ἐνῶ τόσα καὶ τόσα ἐμπόδια ὑπῆρξαν στὸ νὰ τὸ σκεφθοῦν—δὲν λέω στὸ νὰ τὸ κατορθώσουν—καὶ τὸ σκέφθηκαν καὶ τὸ πραγματοποιήσαν, κι' ἔκαναν πράγματα ἀνώτερα ἀπὸ κάθε προσδοκία, εἶναι φανερὸ γιὰ τὸν καθένα, πὼς ὅλ' αὐτὰ δὲν τᾶκαναν μ' ἀνθρώπινη δύναμη, ἀλλὰ μὲ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ λόγια ἄς τὰ φέρνωμε στὸ στοχασμὸ μας γιὰ νὰ μᾶς δυναμώσουν, ὄχι μονάχα σὰν εἴμαστε μόνοι μας, ἀλλὰ κι' ὅταν σμίγωμε μ' ἄλλους· καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο εὐκολώτερη θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς γίνῃ καὶ ἡ κατανόηση τῶν ἄλλων. Κι' οὔτε νὰ νομίζετε, πὼς ἐπειδὴ κερδίζετε τὸ ψωμί σας μὲ τὰ χέρια, σᾶς εἶναι ξένη ἡ μελέτη αὐτῆ. Γιατί κι' ὁ Παῦλος ἦτανε σκηνοποιὸς ἀλλά, ὅπως λέει ὁ ἴδιος,

τὸν καταπλημμύρισε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τότε, κι' αὐτὸ ἦτανε ἡ αἰτία ποῦ γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα μιλοῦσε.

* *

Ἄλλὰ προτοῦ νὰ πάρῃ τὴν χάρις τοῦ Θεοῦ βραδειοξημερωνότανε στὰ πόδια τοῦ Γαμαλιήλου καὶ γι' αὐτὸ δὲ πῆρε καὶ τὴν χάρις τοῦ Θεοῦ· γιατί φανέρωσε διάθεσιν ἀντάξια πρὸς τὴν χάρις καὶ ξανὰ κατόπιν ἔκανε χρῆσι τῆς τέχνης του. Ἄς μὴν ντρέπεται λοιπὸν κανεὶς ἀπὸ τοὺς χειροτέχνες· ἀλλὰ νὰ ντρέπωνται αὐτοὶ ποῦ ζοῦνε ἄσκοποι καὶ ποῦ εἶναι ἀνεργοί, κι' ἔχουν στὴ διάθεσή τους πολλοὺς ὑπηρέτες, κι' ἀπολαβαίνουν ἀνομολόγητες ἐξυτηρητήσεις. Γιατὶ τὸ νὰ συντηρῆται κανεὶς πάντα μὲ τὴν προσωπική του ἐργασία, εἶναι ἓνα εἶδος φιλοσοφίας· τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν οἱ ψυχὲς εἶναι ἀγνότερες, καὶ οἱ στοχασμοὶ των ρωμαλεώτεροι. Γιατὶ αὐτὸς ποῦ τεμπελιάζει γίνεται πολυλογᾶς ἄσκοπα τίς περισσότερες φορές, κι' ἄσκοπα προβαίνει σὲ πολλὰ πράξεις· καὶ περνᾷ ὅλη του τὴν ἡμέρα χωρὶς νὰ κάνῃ τίποτα, πλημμυρισμένος ἀπὸ μεγάλη νάρκωση. Αὐτὸς ὅμως ποῦ δουλεύει, τίποτε δὲν τὸ παραδέχεται εὐκολὰ κι' ἀνεξέταστα, οὔτε μὲ λόγια, οὔτε μ' ἔργα, οὔτε καὶ μὲ τὸν στοχασμὸ του· γιατί ἡ ψυχὴ του εἶναι ἐπιστρατευμένη πρὸς τίς δυσκολίες τῆς ζωῆς του.

* *

Ἄς μὴν καταφρονᾶμε λοιπὸν αὐτοὺς ποῦ συντηροῦνται μὲ τὰ χέρια τους, ἀλλὰ μᾶλλον κι' ἄς τοὺς καλοτυχίζωμε γι' αὐτό. Γιατὶ, πές μου, τί ἀξίζεις ἄνθρωπε, ὅταν κληρονομήσῃς τὸν πατέρα σου, καὶ μένης ἀνεργὸς ὅλο σου τὸν καιρὸ, καὶ καταξοδιάζεις ἄσκοπα, ὅλα ἐκεῖνα ποῦ κληρονόμησες; Δὲν ξέρεις, πὼς δὲν θὰ δώσωμε ὅλοι τὸν ἴδιο λόγο, ἀλλὰ πὼς ἐκεῖνοι ποῦ στὸν κόσμον αὐτὸν ἀπὸλαυσαν περισσότερες χαρὲς, θᾶναι γι' αὐτοὺς δυσκολώτερα τὰ πράγματα, αὐτοὶ δὲ ποῦ βασανίσθησαν ἢ ἀπὸ τὴν δουλειὰ ἢ ἀπὸ τὴν φτώχεια ἢ ἀπὸ κάτι ἄλλο παρόμοιο θὰ κριθοῦν ἐπιεικέστερα; Κι' αὐτὰ ποῦ σᾶς λέω γίνονται φανερά ἀπὸ τὸν Λάζαρο κι' ἀπὸ τὸν πλούσιο. Γιατὶ σὺ ποῦ δὲν ἐχρησιμοποίησες σὲ τίποτα χρῆσιμον τὴν ἀνεσις τοῦ καιροῦ ποῦ εἶχες, μ' ὅλο τὸ δίκιο, θὰ γίνῃς κατηγορούμενος· ὁ φτωχὸς ὅμως ποῦ καὶ δουλεύοντας ξόδευε τὸν καιρὸ ποῦ τοῦμεινε σὲ κάτι ὠφέλιμο, θ' ἀπολαύσῃ μεγάλης ἀμοιβῆς.

* *

Ἄλλὰ μοῦ φέρνεις σὰν ἐπιχείρημα τὴν στράτευσίν σου κι' αὐτὴν κατηγορεῖς γιὰ τὴν τεμπελιά σου; Δὲν ὑπάρχει ὅμως καμμιά γι' αὐτὸ δικαιολογία. Γιατὶ κι' ὁ Κορνήλιος ἦτανε ἑκατόνταρχος, μὰ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

130. Τοπικός ἅγιος ἐορτάζεται πανηγυρικῶς κατὰ τὴν Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ καὶ ἔχει φυλλάδα μὲ πλήρη ἱερὰν ἀκολουθίαν, ἀπόστολον, εὐαγγέλιον, κοινωνικὸν κλπ. Δύναται νὰ τελεσθῇ κατὰ τὴν μνήμη του ἡ θεία λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου ἢ ὄχι; (Ἐρώτησις Πανοσ. Σ. Μπούρπου).

Κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτῃ πράξι τῆς Ἐκκλησίας καθ' ἕλας τὰς ἡμέρας τῆς Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς, πλὴν τοῦ Σαββάτου καὶ τῆς Κυριακῆς, ἀπαγορεύεται ἡ τέλεσις τῆς θείας λειτουργίας καὶ ὁ πανηγυρισμὸς τῆς μνήμης οἰουδήποτε ἁγίου. Οἱ ἡμέρες αὐ-

τὸ ἀξίωμα του δὲν τὸν ἐμπόδισε διόλου νὰ πολιτεύεται καλά. Σὺ ὅμως, ὅταν καταγίνεσαι διαρκῶς μὲ τοὺς μίμους καὶ μὲ τοὺς χορευτὲς, κι' ὅλο τὸν καιρὸ σου ἢ τὴν ζωὴ σου τὴν ἀνεμοσκορπίζεις στὰ θεάτρα, σὲ καμμιά περίπτωση δὲν προβάλλεις τὴν ἀνάγκη γιὰ τὴν στράτευσίν σου, οὔτε τὸν φόβο σου μήπως παρακούσεις τίς διαταγὰς τῆς ἐξουσίας. "Ὅταν ὅμως σὲ προσκαλοῦμε ν' ἀλλθῆς στὴν Ἐκκλησία, τότε προβάλλεις χίλια δυὸ ἐμπόδια. Τί λοιπὸν θὰ εἰπῆς τὴν ἡμέραν ἐκείνη, ὅταν ἀντικρύσης τίς φλόγες καὶ τοὺς ποταμοὺς τῆς φωτιᾶς, καὶ τίς ἀκατάλυτες ἀλυσίδες, κι' ἀκούσης τὰ τριζίματα τῶν δοντιῶν; Ποιὸς θὰ σὲ προστατέψῃ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, ὅταν θὰ δῆς πῶς αὐτὸς μὲν ποὺ ζοῦσεν ἀπὸ τὰ χέρια του καὶ τὸν σωστὸ δρόμο ζωῆς ἀκολούθησε, ἀπολαβαίνει τώρα κάθε δόξα, τὸν ἑαυτὸ σου δέ, ποὺ ἔζησε βυθισμένος στὰ μετὰξια καὶ στίς μυρωδιές, νὰ παθαίνη τώρα ἀγιάτρευτες συμφορές; Τί σ' ὠφέλησεν ὁ πλοῦτος καὶ ἡ περιουσία σου; Καὶ σὲ τί βλάβηθηεν ὁ χειροτεχνίτης ἀπὸ τὴν φτώχεια του; Γιὰ νὰ μὴν τὰ πάθωμε λοιπὸν αὐτά, ἄς φοβηθοῦμε αὐτὰ ποὺ λέγονται τώρα κι' ἄς ξοδιάζωμεν ὅλο τὸν καιρὸ ποὺ μᾶς μένει ἀπὸ τὴν ἐργασία μας, στὸ νὰ καταγινώμεθα μὲ πράγματα ἀπαραίτητα. Γιατί μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἐξιλεώνοντας τὸν Θεὸ γιὰ τίς περασμένες μας ἁμαρτίες, καὶ προσθέτοντας καὶ τὰ μελλοντικά μας κατορθώματα, θὰ κατορθώσωμε νὰ ἀπολαύσωμε τὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

(Τέλος)

Ἐπίδοση ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

τές εἶναι ἡμέρες νηστείας, πένθους καὶ μετανοίας, ἐνῶ ἡ μνήμη τῶν ἁγίων καὶ ἡ θεία λειτουργία, ποῦ πάντοτε συνοδεύει τὸν πανηγυρισμὸ μιάς ἑορτῆς, ἔχει ἑορταστικό, πανηγυρικό καὶ καταλυτικό τῆς νηστείας χαρακτήρα. Τὴν πρᾶξι αὐτῆ ἐπισημοποιοῦν δύο κανόνες τῆς ἐν Λαοδικεῖα συνόδου (περὶ τὸ 360), ὁ μθ', ποῦ ἀπαγορεύει τὴν τέλεσι τῆς θείας λειτουργίας κατὰ τὶς καθημερινές τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς («ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ ἄρτον προσφέρειν εἰ μὴ ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ μόνον») καὶ ὁ να', ποῦ διατάσσει τὴν μεταφορὰν τῆς μνήμης τῶν μαρτύρων κατὰ τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς τῆς Τεσσαρακοστῆς («ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ μαρτύρων γενέθλια ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων μνήμας ποιεῖν ἐν τοῖς Σαββάτοις καὶ ταῖς Κυριακαῖς»). Ἐὰν δὲ παρατηρήσῃ κανεὶς τὸ ἑορτολόγιο τῆς περιόδου τοῦ ἀκινήτου λειτουργικοῦ ἔτους, ποῦ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμπέσῃ στὴν περίοδο τῶν νηστειῶν, δὲν θὰ διακρίνῃ μνημέας μεγάλων ἁγίων μὲ πλήρη ἑορταστικὴ ἀκολουθία, ὅχι γιατί δὲν συνέβη κατὰ τὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα νὰ μαρτυρήσουν ἢ νὰ ἀποθά-νουν διαπρεπεῖς ἄγιοι, ἀλλὰ γιατί τὴν ἀνάπτυξι τῆς τιμῆς των δὲν εὐνόησε ἡ πένθιμος περίοδος τῆς Τεσσαρακοστῆς, ἡ ἡ μνήμη των μετετέθη κατὰ τὰ Σάββατα καὶ τὶς Κυριακὰς τῆς Τεσσαρακοστῆς ἢ καὶ μετὰ τὸ Πάσχα. Ἔτσι ἔχομε τὴν Δ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν τῆ μνήμη τοῦ Ἰωάννου συγγραφέως τῆς Κλίμακος, τὴν Ε' τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, τὸ Σάββατο τῆς Α' ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Τίρωνος, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη σημειοῦται ἀντιστοίχως τὴν 30 Μαρτίου, 1 Ἀπριλίου καὶ 17 Φεβρουαρίου. Ἴσως καὶ ἡ ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως κατὰ τὴν Γ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν προῆλθε ἀπὸ μεταφορὰ τῆς ἑορτῆς τῆς εὐρέσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ (6 Μαρτίου). Ἐξαιρέσι παρουσιάζει μόνο ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἡ ὁποία δὲν μετατίθεται κατὰ τὰ παλαιὰ τυπικὰ ἔστω καὶ ἂν συμπέσῃ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ καὶ τοῦτο γιατί ἡ σύλληψις τοῦ Κυρίου θὰ ἔπρεπε ἀπαραιτήτως νὰ ἑορτασθῇ ἐννέα ἀκριβῶς μῆνες πρὸ τῆς γεννήσεώς Του (25 Δεκεμβρίου), δικφορετικά, κατὰ τὴν ἀκριβολόγο ἀντίληψι, τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, θὰ ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ θεωρηθῇ ὡς μία ἀθέτησι τοῦ δόγματος τῆς τελείας ἐνανθρωπή-

σεως τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ θὰ ἐνεφανίζετο ἀτελής ἡ κυφορία Του ἀπὸ τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο ἔστω καὶ γιὰ λίγες ἡμέρες. Ὡς ἐξαιρέσεις ἔμεινε ἡ μνήμη τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα καὶ τοῦ ἁγίου Χαράλάμπους, κατ' αὐτὰς δέ, ἂν συμπέσουν κατὰ τὶς καθημερινὲς τῆς Τεσσαρακοστῆς, τελεῖται ἡ λειτουργία τῶν Προηγιασμένων.

Σύμφωνα λοιπὸν πρὸς ὅλα αὐτά, ἔστω καὶ ἂν ἡ φυλλάδα τοῦ τοπικοῦ ἁγίου ἔχῃ πλήρη ἀκολουθία, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ τέλεισις τῆς θείας λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς μνήμης του ἂν δὲν συμπέσῃ πρὸς Σάββατο ἢ Κυριακή. Τὸ ὀρθότερο, σύμφωνα μὲ τὴν πρᾶξι πού ἀναφέραμε καὶ τὸν νὰ κανὼνα τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου, θὰ ἦταν νὰ μετατεθῇ ἡ μνήμη του κατὰ προτίμησι κατὰ τὸ πλησιέστερο Σάββατο, ἀφοῦ οἱ Κυριακὲς τῆς Τεσσαρακοστῆς ἔχουν ἤδη δικὰ των ἑορταστικὰ θέματα προσαρμοζόμενα πρὸς τὸ ὅλο πλαίσιο τῶν Νηστειῶν, ἢ καλλίτερα κατὰ μία ἡμέρα τῆς Διακαινησίμου ἑβδομάδος, ὅπως γίνεται μὲ τὴν ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. Στὴν τελευταία περίπτωσι καὶ ἡ τάξις τῆς Τεσσαρακοστῆς καὶ ὁ ὅλος κατασκευαστικὸς τῆς χαρακτῆρ δὲν θὰ διεσαλευέτο καὶ ὁ πανηγυρισμὸς τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου βρίσκεται στὴν κατάλληλη ἑορταστικὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ Πάσχα. Περιττὸ ὅμως νὰ γράψω, ὅτι ἡ μετάθεσις τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου ἐκφεύγει ἀπὸ τὶς ἀρμοδιότητες τοῦ ἱερέως. Εἶναι θέμα τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἄν δὲν κριθῇ σκόπιμος ἡ μετάθεσις, κατὰ τὴν μνήμη τοῦ ἁγίου, ἐφ' ὅσον δὲν συμπέσῃ πρὸς Σάββατο ἢ Κυριακή, θὰ τελεσθῇ ἡ λειτουργία τῶν Προηγιασμένων, ὅπως καὶ κατὰ τὴν μνήμη τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα. Ἡ τυπικὴ διάταξις, πού βρίσκεται στὴν μνήμη των στίς 9 Μαρτίου θὰ ἀποτελέσῃ καὶ τὸν ὁδηγὸ, γιὰ τὴν διαρρύθμισι τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου. Δηλαδή ἡ ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ ὄρθρου θὰ συνυφανθῇ μὲ τὴν ἀκολουθία τοῦ Τριωδίου, μὲ τὰ δοξαστικὰ τοῦ ἁγίου, τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ὄρθρου καὶ τὴν μεγάλη δοξολογία. Στίς ὄρες θὰ λεχθῇ τὸ ἀπολυτικίον καὶ τὸ κοντάκιον τοῦ ἁγίου. Στὴν λειτουργία τῶν Προηγιασμένων τῆς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς θὰ ψαλοῦν τὰ τροπάρια τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ ἁγίου, πάλι συνδυαζόμενα μὲ τὰ τροπάρια τοῦ Τριωδίου,

τὸ δοξαστικὸ τοῦ ἁγίου, ἡ εἴσοδος θὰ γίνῃ μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου, μετὰ τὸ «Κατευθυνθήτω» θὰ ἀναγνωσθῇ ὁ ἀπόστολος καὶ τὸ εὐαγγέλιο τοῦ ἁγίου καὶ τέλος ἀντὶ τοῦ «Γεύσασθε καὶ ἴδετε...», τοῦ κοινωνικοῦ δηλαδὴ τῆς Προηγιασμένης, θὰ ψαλῆ τὸ κοινωνικὸ τοῦ ἁγίου.

Γιὰ τὴν μεταφορὰ τῶν Προηγιασμένων δώρων γράψαμε ἐκτενῶς στὴν ἀπάντησι στὴν συναφῆ ὑπ' ἀριθμ. 80 ἐρώτησι. Ἡ μεταφορὰ τοῦ ἁγίου ἄρτου πρὸς τέλεσιν προηγιασμένης ἀπαγορεύεται.

Φ.

ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ ἁΓΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ ΑΓΙΑΣΘΕΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΝ ΕΠΙ ΑΥΤΟΥ

ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ ἁΓΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ ΑΓΙΑΣΘΕΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΝ ΕΠΙ ΑΥΤΟΥ

INRI
IC XP
NI KA
ΚΡΟΙΣΤΟΣ ΟΝ ΤΩ ΙΕΡΩ ΗΡΩ
ΕΝ ΟΥΚΙ ΝΗΝΙ

ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ ἁΓΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ ΑΓΙΑΣΘΕΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΝ ΕΠΙ ΑΥΤΟΥ

ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ ἁΓΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ ΑΓΙΑΣΘΕΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΝ ΕΠΙ ΑΥΤΟΥ

ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ ἁΓΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ ΑΓΙΑΣΘΕΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΝ ΕΠΙ ΑΥΤΟΥ

ΠΑΡΗΣΙΑΣ ΤΩ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ ΙΝΑ ΛΕΓΩΜΕΝ ΟΥΟΝ ΚΑΙ ΧΑΡΙΝ ΕΥΧΩΜΕΝ ΕΙΣ ΟΥΚΑΙΟΝ ΕΟΘΕΟΙΟΝ (εφ. 5 14-16)

* ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΚΑΙ ΙΕΡΑΝ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑΝ ΕΝ ΠΑΝΤΙ ΤΟΠΩ ΤΗΣ ΔΕΣΠΟΤΕΙΑΣ ΘΕΟΥ *

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔκανε εἰδικὴ ἐκτύπωσι Ἱ. Ἀντιμνησίων. Τὰ ἀντιμνήσια αὐτὰ εἶναι τυπωμένα σὲ καλὸ ὕφασμα καὶ ἔχουν τὴν παράστασι τῆς Ἄκρας Ταπεινώσεως. Οἱ Ἱερῆς Μητροπόλεις καὶ οἱ ἱερεῖς μποροῦν νὰ τὰ παραγγείλουν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἢ νὰ τὰ προμηθευθοῦν ἀπὸ τὸ Βιβλιοπωλεῖόν τῆς.

Τὸ καθένα τιμᾶται δρχ. 40.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ἀπαραίτητη προϋπόθεση, γιὰ νὰ κάνη καλὰ τὸ κωφά-
λαλο παιδί, θέτει ὁ Κύριος στὸν πατέρα του, ὅπως καὶ σὲ κάθε
ἀνάλογη περίπτωσι, τὴν πίστη. Ἄν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε
πίστη, τὸ θαῦμα θὰ γινόταν.

Ἄλλὰ ὁ πατέρας ἐκεῖνος, μὲ «κραυγὴ» καὶ «δάκρυα» ὅπως
σημειώνει τὸ Εὐαγγέλιο, προβαίνει σὲ μιὰ ὁμολογία ἀποθαρ-
ρυντικῆ. Ὁμολογεῖ μὲ συντριβὴ ὅτι δὲν διαθέτει τὴν πίστη
ἐκείνη πού ἀπαιτεῖ ὁ Χριστός. Νοιώθει τὴν πίστη του ἀδύνα-
τη, λειψή, ἀνεπαρκῆ. Καὶ ἱκετεύη τὸν Χριστό: «Βοήθει μου τῇ
ἀπιστίᾳ». Τὸ αἴτημά του ἔτσι γίνεται διπλό. Ζητεῖ ἀπὸ τὸν
υἱὸ τοῦ Θεοῦ ὄχι μονάχα νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ παιδί του ἀπὸ
τὸ «πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν», ἀλλὰ νὰ κάνη καὶ ἓνα
ἄλλο θαῦμα: νὰ χαρίσῃ στὸν ἴδιο τὴν πίστη πού τοῦ λείπει,
νὰ τοῦ στηρίξῃ, νὰ τοῦ μεγαλώσῃ, νὰ τοῦ κάνη πλήρη τὴν
ἀναιμικὴ καὶ ἐλαττωματικὴ πίστη πού ἔχει ἤδη, τόσον ἀ-
ναιμικὴ καὶ ἐλαττωματικὴ, ὥστε τὴν ὀνομάζει «ἀπιστία».

Καὶ ὁ Κύριος, ἂν καὶ δὲν ὑπάρχῃ στὴ μέση ὁ ἀπαραίτητος
ὅρος γιὰ νὰ θαυματουργήσῃ, ἀνταποκρίνεται στὸ αἴτημα
τοῦ «ἀπιστοῦντος». Τὸ θαῦμα γίνεται.

Αὐτὸ τὸ σημεῖο τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι μιὰ μεγάλη ἀλήθεια,
πού βρίσκεται στὴ βάση τοῦ μυστηρίου τῆς σωτηρίας μας.
Μιὰ ἀλήθεια παρηγορητικὴ καὶ ἐνισχυτικὴ γιὰ ὅλους μας.

Ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο ἀπαιτοῦνται πολλὰ καὶ βαρεῖα πράγ-
ματα, γιὰ νὰ εἶμαστε χριστιανοί. «Στενὴ ἢ πύλη καὶ τεθλιμ-
μένη ἢ ὁδός», γιὰ νὰ ἀκολουθήσῃ κανεὶς τὸν Χριστό. Κρατε-
ρὸς καὶ ἀδιάκοπος ὁ ἀγώνας μὲ τὸν παλαιὸ ἐαυτό μας, μὲ τὸν
κόσμο καὶ τὸν Διάβολο, γιὰ νὰ μὴ λεγώμαστε ἀπλῶς, ἀλλὰ
καὶ γιὰ νὰ εἶμαστε χριστιανοί. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἐκπλη-
ρώνουμε ὄχι βασιζόμενοι μονάχα στὶς λειψὲς δυνάμεις τῆς με-
ταπτωτικῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, πού δὲν ἀρκοῦν γιὰ νὰ ἀντα-
ποκριθοῦν σ' αὐτό. Τὸ ἐκπληρώνουμε παραζευγνύοντας τὴ
θέλησή μας στὴ θεία χάρη, συνεργῶντας μὲ τὴ σοφία καὶ τὴ
δύναμή της. Αὐτὴ ἢ συνεργία ὅμως δὲν εἶναι ἀπλό καὶ εὔκολο

πρᾶγμα. Ἔτσι, ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι στὸ βάθος τῆς μιᾶς προσπάθειας ὑποταγῆς καὶ ἑναρμονίσεως στὴ θεία χάρη ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς δικῆς μας προαιρέσεως, τῆς δικῆς μας συμβολῆς στὸ ἔργο τῆς σωτηρίας.

Ἀκόμη λοιπὸν καὶ οἱ πολὺ ἁγιασμένες ψυχὲς νοιώθουν πάντα νὰ τὶς χωρίζη μιὰ ἀπόσταση ἀπὸ τὴν τελειότητα, ποὺ ἀγωνίζονται νὰ φτάσουν. Βλέπουν ὅτι ὑπάρχει μιὰ ἀκάλυπτη διαφορὰ ἀνάμεσα σὲ ὅ,τι προσφέρουν στὸν Χριστὸ καὶ σὲ ὅ,τι ὁ Χριστὸς ἀπαιτεῖ. Λογαριάζουν λοιπὸν αὐτὸ ποὺ τοὺς ὑπολείπεται καὶ ὄχι αὐτὸ ποὺ ἔχουν ἐπιτελέσει, νοιώθοντας ἔτσι συντριβή, ζῶντας ἔτσι μιὰ ἀδιάκοπη μετάνοια.

Πολὺ περισσότερο πρέπει νὰ συμβαίη κάτι τέτοιο στὸν μεγάλο ἀριθμὸ τῶν ἀτελῶν χριστιανῶν, γιατί ἐδῶ ἡ ἀπόσταση εἶναι τόσον σοβαρὴ. Ἄν οἱ ἁγιασμένες ψυχὲς νοιώθουν τὴν ἔλλειψή τους, πῶς πρέπει νὰ ἀδημονῆ καὶ νὰ θλίβεται ἕνας χριστιανός, ποὺ οὔτε στὰ στοιχειώδη δὲν κατορθώνει νὰ ἀνταποκριθῆ; Λέμε: πρέπει. Γιατί, στὴν πραγματικότητα, γίνεται τὸ ἀντίθετο. Ὅσο πιὸ προχωρημένος εἶναι κανεὶς στὸν δρόμο τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, τόσο βαθύτερα νοιώθει τὴν ἀπόσταση ποὺ τὸν χωρίζει ἀπὸ τὴν τελειότητα, ἀπὸ τὴν πλήρη ἀνταπόκριση στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μποροῦμε, λοιπὸν, νὰ πάρωμε σὰν κύριο γνώρισμα τῆς ἀληθινῆς ἀγιότητος τὴν πολλὴ αὐτῆ συναίσθηση. Ἡ πραγματικότης αὐτῆ περιλαμβάνεται ἀκριβῶς στὴ μεγάλη ἀλήθεια ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν ὁμολογία τοῦ πατέρα τοῦ κωφαλάλου παιδιοῦ καὶ τὴν ἀπάντηση τοῦ Κυρίου σ' αὐτή.

Τέλειος σὲ ὅλα δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κανεὶς. Μιὰ τελειότητα ἀπαιτεῖ πραγματικὰ ὁ Θεὸς νὰ πραγματοποιήσουμε: τὴν τέλεια συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητός μας, τῶν ἐλλείψεών μας. Τὸν πόνο καὶ τὴ συντριβὴ γι' αὐτές. Τὴν κάλυψη τῆς ἀποστάσεως μὲ τὴν «κραυγὴ» καὶ τὰ «δάκρυα» μιᾶς ὁμολογίας ὁμοίως μ' ἐκείνη τοῦ πατέρα τοῦ κωφαλάλου.

Στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν θὰμποῦν ἰδεωδῶς τέλειοι στὴν ἀρετή. Ὁ παράδεισος περιμένει τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ποὺ ἡ ἁμαρτία τους, κατὰ τὸ τοῦ Δαβὶδ, εἶναι ἐνώπιόν τους διὰ παντός.

Αυτοὺς ποὺ ἔχουν βαθειὰ καὶ ὀδυνηρὴ συνείδηση τοῦ τί τοὺς ὑπολείπεται γιὰ νὰ ἔχουν ἀνταποκριθῆ πλήρως στὴν ἄνωθεν κλήση. «Ὁ ἄνθρωπος ποὺ γνωρίζει τὸν ἑαυτό του—λέγει ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Νηπτικούς Πατέρες—εἶναι πιὸ σπουδαῖος στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ ἀπ' αὐτὸν ποὺ μὲ τὴν προσευχὴ του μπορεῖ καὶ ἀναστήνει νεκρούς».

Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψη τῶν θετικῶν ἀποτελεσμάτων στὸν στίβο τῶν ἀρετῶν, δὲν μπορεῖ παρὰ ἔτσι νὰ εἶναι. Γιὰ νὰ σημειώνη κανεὶς ἐπιδόσεις ὀλοένα μεγαλύτερες σ' αὐτὸν τὸν στίβο, ἀπαραίτητη προϋπόθεση εἶναι ἡ συναίσθηση τῶν ἐλλείψεων του. Πῶς ἄλλοιῶς μπορεῖ νὰ προχωρήσῃ κανεὶς στὴν ἀρετὴ, ἂν δὲν βλέπῃ ὅ,τι τοῦ ὑπολείπεται ; Πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι ἅγιος ἂν δὲν εἶναι ἕνας διαρκῶς μετανοημένος ;

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι,
ὅτι τὰ Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια χορηγοῦν εἰς
τοὺς κληρικοὺς στεγαστικὰ δάνεια, ἐπὶ τῇ αἰ-
τήσει τῶν ἐνδιαφερομένων.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κύριον Γεώργιον Βάμβουραν, Πλωμάριον. Συνδρομή σας ελήφθη. Σᾶς ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς ἡ ὑπ' ἀριθ. 292/4-4-1958 ἀπόδειξις.—Περιοδικὸν «ORIENTALIA CHRISTIANA», Ρώμην. Αἰτηθὲν τεύχος 1967 σᾶς ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς.—Κύριον Ἰωάννην Κωστάκη, Ἀγρίνιον. Αἰτούμενα τεύχη τοῦ ἔτους 1962 ἔχουν δυστυχῶς ἐξαντληθῆ. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχος τοῦ τρέχοντος ἔτους σᾶς ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς.—Κύριον Χρῆστον Ρήγαν, Θεσσαλονίκην. Αἰτηθὲν τεύχος ἀ' Ἐκκλησίας σᾶς ἀπεστάλη.—Πανος. Ἀρχιμανδρίτην Κύριλλον Κοντονάσιον, Μοῖρες Ἡρακλείου. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο.—Γεράν Μητρόπολιν Τρίκκης καὶ Σταγῶν. Αἰτηθὲν τεύχος 1966 ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς.—Αἰδεσιμώτατον Νικόλαον Βλάχον, Ἀλέαν Τεγέας. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφόρηθημεν τὴν χειροτονίαν σας. Ἦδη προέβημεν εἰς τὴν ἐγγραφήν σας καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ἀπὸ 1-1-1968 ἐκδοθέντα τεύχη.—Αἰδεσιμώτατον Ἐμμανουὴλ Ραμπτάκη, Ἐφημέριον Μηλιαράδων Κρήτης. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς ἅπαντα τὰ ἀπὸ 1-1-1967 ἐκδοθέντα τεύχη.—Ὅσιώτατον Γερομόναχον Εὐγένιον Γαλεράκη, Ἀχλαδὲ Κρήτης. Ἡ διακοπὴ τῆς ἀποστολῆς τῶν Περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» ὀφείλετο εἰς τὴν μετάθεσίν σας καὶ εἰς τὴν μὴ ἔγκαιρον ἐνημέρωσιν τοῦ Περιοδικοῦ. Ἦδη κατόπιν τῆς ἐπιστολῆς σας προέβημεν εἰς τὴν ἐπανεγγραφήν σας, ἀπὸ τοῦδε δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὸ Περιοδικὸν θὰ σᾶς ἀποστέλλεται τακτικῶς εἰς τὴν ἐν τῇ ἐπιστολῇ σας ἀναγεγραμμένην διεύθυνσιν.—Αἰδεσιμώτατον Ἀντωνίον Μπαρμπάκην, Ἐφημέριον Παγουριῶν. Τὸ περιοδικὸν σᾶς ἀπεστέλλετο ἀπὸ 9-9-1966 καὶ σᾶς ἀποστέλλεται εἰσέτι εἰς τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν, ἤτοι εἰς Παγουρία Λάγου Ροδότσ. Ἡ μὴ λήψις τούτου θὰ ὀφείλετο προφανῶς εἰς ταχυδρομικὴν ἀνωμαλίαν, διότι εἰς τὴν ἀποστολὴν του οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐπῆλθεν ἔκτοτε. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀποστολὴν παλαιῶν τευχῶν ἐκ τῆς ἀπὸ 31-3-68 ἐπιστολῆς σας τὸ πρῶτον ἐπληροφορήθημεν τὴν αἰτησίαν σας καὶ εὐχαρίστως σᾶς ἀπεστείλαμεν ταῦτα ταχυδρομικῶς. Ἐὰν συνεχισθῇ ἡ ἀνωμαλία, θερμῶς παρακαλοῦμεν ὅπως μᾶς ἐνημερώσητε σχετικῶς. Αἰδεσιμώτατον Νικόλαον Μερτσιώτην, Παναγίτσαν Τσιοτίου. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστάλησαν τὰ ἀπὸ 1.1.1968 κυκλοφορήσαντα τεύχη.—Αἰδεσιμώτατον Δημήτριον Κατακουζηνόν, Νέα Ψαρά.—Ἐνεγράφητε ἀπὸ 1.1.1968.—Αἰδεσιμώτατον Νικόλαον Κατσαμάκη, Ἐνταῦθα. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνσταντίνου Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ Ποίησις καὶ ὁ μέγας λυρικός ποιητὴς τῶν Παθῶν Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων.—**Ἐπίκαιρα** : Ἡ εὐταξία εἰς τὸ Ἱ. Βῆμα.—Λακτίζου πρὸς κέντρα.—Αἱ Βυζαντιναὶ εἰκόνες.—Ἡ κατ' ἰδίαν νοηθεσία.—Οἱ ἀδελφῶν πτωχοί.—**Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Αἱ ἐμφανίσεις τοῦ ἀναστάντος Ἰησοῦ.—**Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου**, Ἐπιτάφιος στὸ Μεγάλον Βασίλειον. Ἀπόδοσις Θεοδόσῃ Σπεράντσα.—**Ἀρχιμανδρίτου Φιλάρετου Βιτάλη**, Ἱεροκήρυκος. Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Τὸ μεγαλεῖον τῆς Ὁρθοδοξίας μας. Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας (Γ').—Ἐκλεκτὲς σελίδες ἀπὸ τὸν Ἱ. Χρυσόστομον. Ἡ ἀλήθεια τοῦ κηρύγματος τῶν θείων Ἀποστόλων γίνεται ὀλοφάνερη ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ. Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη. Φ. Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.—**Βασιλείου Μουστάκη**, Στὸ περιθώριον τῆς Ἀγίας Γραφῆς.—Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
Ὁδὸς Λένουμαν 185, Ἀθῆναι — Τηλέφ. 530.318.

Ἐπιτελεῖται ἐν τῷ Τυπογραφείῳ : Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρι